

Rapport arkeologisk registrering

Fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen -
utvidelse 18/06403
Gnr./bnr. flere
Bamble kommune

Rapport av Anne Margrethe
Scheffler
Dato: 03.02.2020

TELEMARK
fylkeskommune

Kommune:	Bamble		
Gårdsnavn:	Flere		
Gårds- og b.nr:	Flere		
Tiltakshaver:	Statens vegvesen, Region sør		
Adresse:	Statens vegvesen Regnskap, Båtsfjordvegen 18, 9815 Vadsø		
Navn på sak:	Fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen - utvidelse		
Saksnummer:	18/06403		
Registrering utført:	29.10.-19.11.2019	Ved:	Kristina Skarsjø, Thomas Lund og Anne Margrethe Scheffler
Rapport utført:	17.01.-03.02.2020	Ved:	Anne Margrethe Scheffler
		<i>Fornminnetype</i>	<i>Askeladden id.</i>
Nye automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet:		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 264051
		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 264055
		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 265798
		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 265800
		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 265801
		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 265802
		Bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	Id 265803
Tidligere registrerte automatisk fredete kulturminner og andre kulturminner innenfor planområdet:		Se K.F. Eskeland 2019. Rapport arkeologisk registrering. <i>Fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen</i> . Telemark Fylkeskommune. Upubl.	
Andre kulturminner innenfor planområdet - nye:			
Funnsted for flintavslag, id 265804			
Faglige konklusjoner:			
Det er registrert 7 nye automatisk fredete kulturminner i form av 7 bosetning- aktivitetsområder fra steinalder innenfor planområdet. Disse har Askeladden id 264051, 264055, 265798, 265800, 268501, 265802 og 265803.			
Det er også registrert 1 funnsted for flintavslag; id 268504. Funnstedene har status ikke fredet.			

Innhold

1. Bakgrunn og sammendrag.....	4
2. Hvorfor registrerer vi?	6
3. Området.....	7
3.1 Terrenget	9
3.2 Tidligere registrerte kulturminner	9
4. Metodebeskrivelse	11
5. Undersøkelsen	13
5.1 Deltagere og tidsrom	13
5.2 Strategi.....	13
5.3 Gjennomføring og valg tatt underveis i undersøkelsen	13
5.3.1 Visuell overflaterregistrering.....	13
5.3.2 Prøvestikking	14
5.3.3 Utfordringer.....	14
6. Resultater og tolkninger.....	17
6.1 Nye automatisk fredete kulturminner	17
6.1.1 Id 264051– bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	18
6.1.2 Id 264055 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	22
6.1.3 Id 265798 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	25
6.1.4 Id 265800 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	29
6.1.5 Id 265801 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	32
6.1.6 Id 265802 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	35
6.1.7 Id 265803 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder	38
6.2 Andre kulturminner	41
6.2.1 Id 2658040 – funnsted for flintavslag med retusj	41
7. Konklusjon	43
8. Vedlegg	44
8.1 Figurliste.....	44

I. Bakgrunn og sammendrag

I forbindelse med at Statens vegvesen varslet utvidelser av planområdet for fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen i Bamble kommune, gjennomførte Telemark Fylkeskommune en arkeologisk registrering i de nye områdene i perioden 29.10.-19.11.2019.

Oppstart av reguleringsplanarbeid for fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen ble varslet i mai 2018. Høsten 2018 utførte Telemark fylkeskommune en arkeologisk registrering i det da varslede planområdet, se K.F. Eskeland 2019 *Rapport arkeologisk registrering. Fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen*. Telemark fylkeskommune. Upubl.

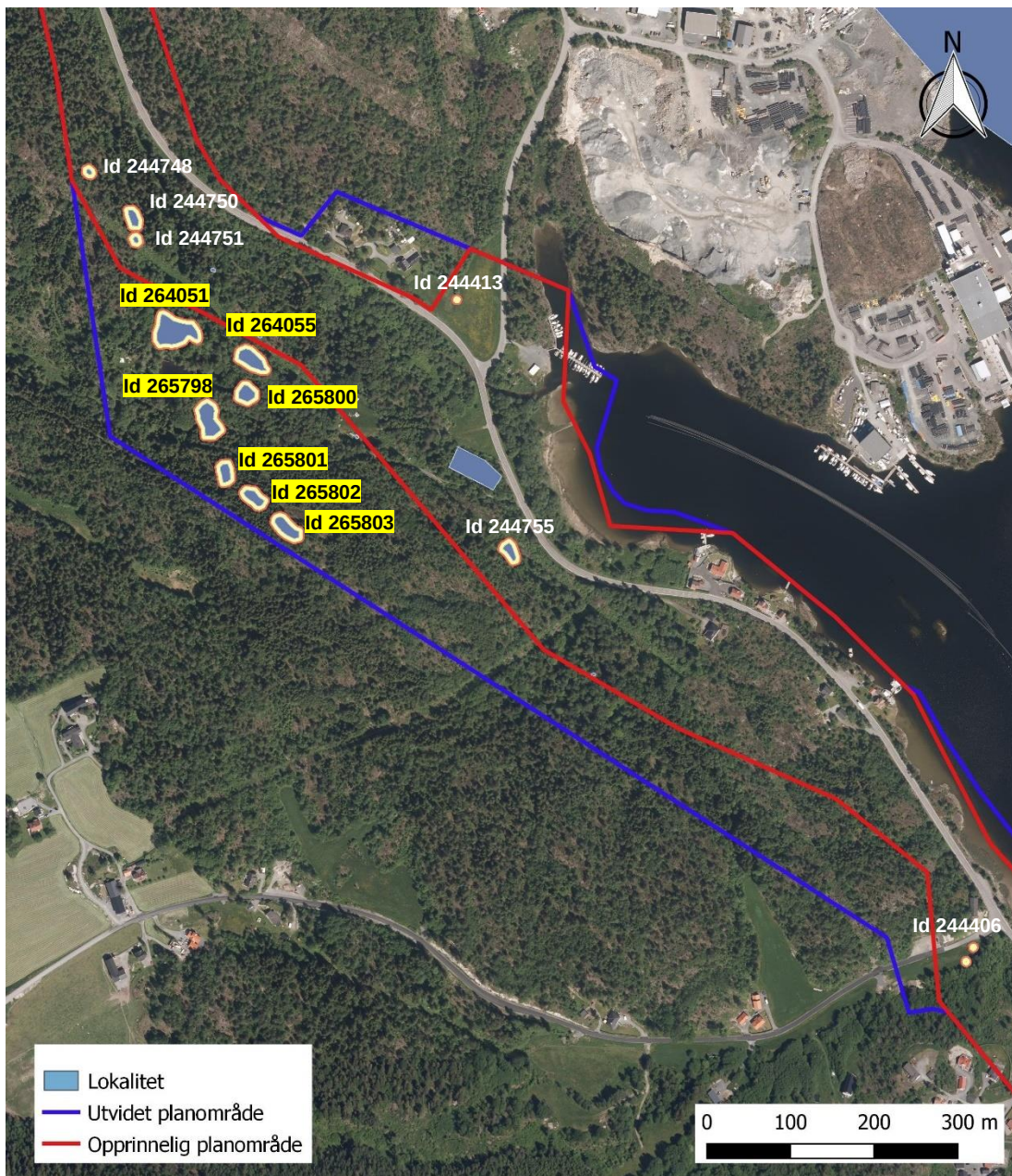
Formålet med utvidelsen er at Statens vegvesen, i samråd med Bamble kommune, har besluttet at det skal utarbeides to alternativer ved Skjerke. Dette medfører at planområdet på strekningen Bruvall-Skjerke må utvides i forhold til det som ble varslet i 2018. På andre deler av strekningen er det ønske om å utvide planområdet for å få muligheten til å regulere inn hele områder med kulturminner og naturmiljø som er kartlagt i forbindelse med prosjektet. Ved Polland vil man utvide med tanke på å regulere inn et framtidig rensebasseng for overvann.

Undersøkelsen ble gjennomført ved overflateregistrering og prøvestikking.

Registreringen resulterte i funn av 7 automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet:

- Id 264051 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 264055 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265798 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265800 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265801 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265802 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265803 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Det ble også registrert 1 funnsted for flintavslag med retusj, id 265804. Funnstedet har status ikke fredet.

Figur 1. Flyfoto over det utvidete planområdet med alle automatisk fredete kulturminner avmerket (vises her mer sikringssone) Tidligere registrerte kulturminner er merket med hvitt, nyregistrerte med svart og gult. Det ikke fredete funnstedet for flintavslag med retusj er ikke synlig på bildet, men se figur 11.

2. Hvorfor registrerer vi?

Kulturminner er alle spor etter menneskelig virksomhet i vårt fysiske miljø, inkludert lokaliteter som det er knyttet historiske hendelser, tro eller tradisjoner til. Med *kulturmiljø* menes områder der kulturminner inngår som del av en større helhet eller sammenheng.

I kulturminneloven av 1978 og i forvaltning av kulturminner skilles det mellom automatisk fredete kulturminner og kulturminner fra nyere tid. I henhold til kulturminneloven er kulturminner som er eldre enn reformasjonen, dvs. år 1537, automatisk fredet (jf. § 4). I tillegg er samiske kulturminner eldre enn 100 år automatisk fredet. Kulturminneloven inneholder også bestemmelser knyttet til skipsfunn (jf. § 14). Dette er Norsk Maritimt Museums ansvarsområde. Alle former for inngrep i eller skjemming av automatisk fredede kulturminner er ikke tillat (jf. § 3).

Kulturminner som er yngre enn reformasjonen kalles kulturminner fra nyere tid. Slike kulturminner kan ha mer eller mindre stor verneverdi, men er i utgangspunktet ikke fredet. Om verneverdien regnes stor, kan imidlertid kulturminner fra nyere tid vedtaksfredes etter §§ 15, 19 og 20 i kulturminneloven, eller reguleres til bevaring i en arealplan.

For å få en oversikt over kjente automatisk fredete kulturminner i Telemark, kan du gå inn på *Kulturminnesok.no*.

§ 9. Undersøkelsesplikten

Ved planlegging av offentlige og større private tiltak plikter den ansvarlige leder eller det ansvarlige forvaltningsorgan å undersøke om tiltaket vil virke inn på automatisk fredete kulturminner på en måte som nevnt i § 3 første ledd, jfr. § 8 første ledd.

En regner med at kun omtrent ti prosent av automatisk fredete kulturminnene er kjent, men en fullstendig oversikt vil aldri kunne foreligge. For å kunne utføre de lovpålagte oppgavene som følger av kulturminneloven, innebærer dette at det regionale kulturminnevernet i de fleste tilfeller må undersøke områder som berøres av reguleringsplaner, byggeplaner og lignende. Dersom det blir registrert automatisk fredete kulturminner innenfor plangrensene, vil disse vanligvis bli regulert til *hensynssone*. Et annet alternativ er å søke om dispensasjon fra kulturminneloven for å kunne fjerne et kulturminne.

§ 10. Utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner

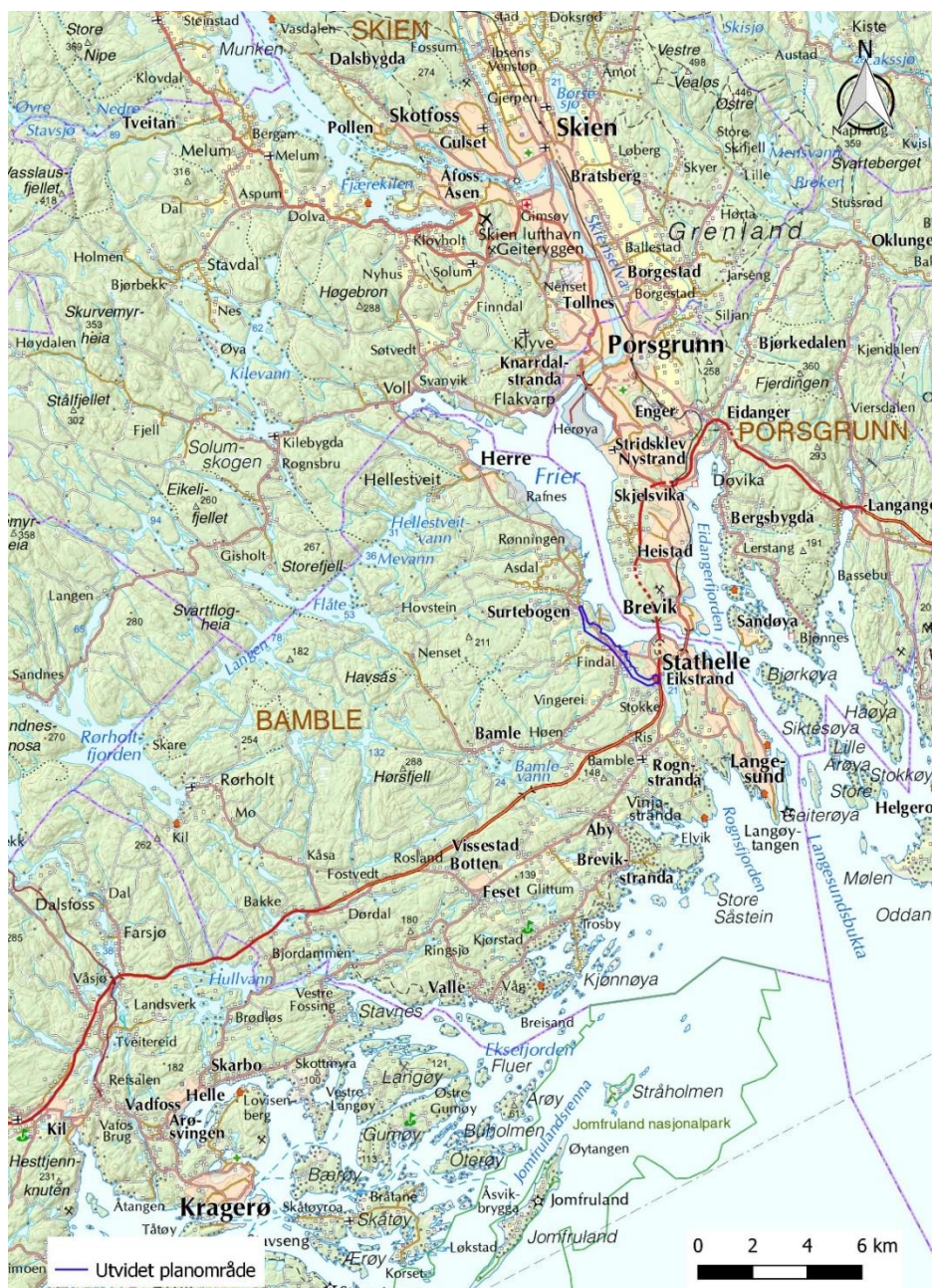
§ 10 i kulturminneloven sier hvem som skal dekke utgifter som følger av nødvendige arkeologiske undersøkelser om en slik dispensasjon blir innvilget. Utgifter til særskilt gransking av automatisk fredete kulturminner eller særskilte tiltak for å verne dem på grunn av tiltak som nevnt i §§ 8 og 9, bæres av tiltakshaveren. Når særlige grunner foreligger, kan departementet fastsette at utgiftene helt eller delvis skal dekkes av staten. Ved mindre private tiltak skal staten etter departementets bestemmelse dekke utgiftene, helt eller delvis, dersom disse blir urimelig tyngende for tiltakshaveren.

Departementet kan fastsette nærmere regler for gjennomføringen av bestemmelsene i første ledd.

3. Området

Planområdet strekker seg langs Frierfjorden fra E18 ved Rugtvedt og nordvestover til Surtebogen, øst i Bamble kommune.

Utvidelsen av planområdet omfatter ett større areal, samt fire mindre, mellom Søtholt-Sjerke, gbnr 15/9 og Havråker, gbnr 16/1. I tillegg ønsker man å utvide traseen litt ved Roverød og å tilrettelegge for et framtidig renssebasseng for overvann ved Polland. Undesøkelsen konsentrerte seg til området mellom Søtholt-Skjerke, gbnr. 15/9 og Havråker, gbnr. 16/1.

Figur 2. Planområdet strekker seg fra Rugtvedt og nordvestover langs Frierfjorden til Surtebogen, øst i Bamble kommune.

Figur 3. Utvidelsene omfatter ett større areal og fire mindre mellom Søtholt-Skjerke, gbnr. 15/9 og Havråker, gbnr. 16/1. I tillegg ønsker man å utvide traseen litt ved Roverød, samt å tilrettelegge for et framtidig renseanlegg for overvann ved Polland.

3.1 Terrenget

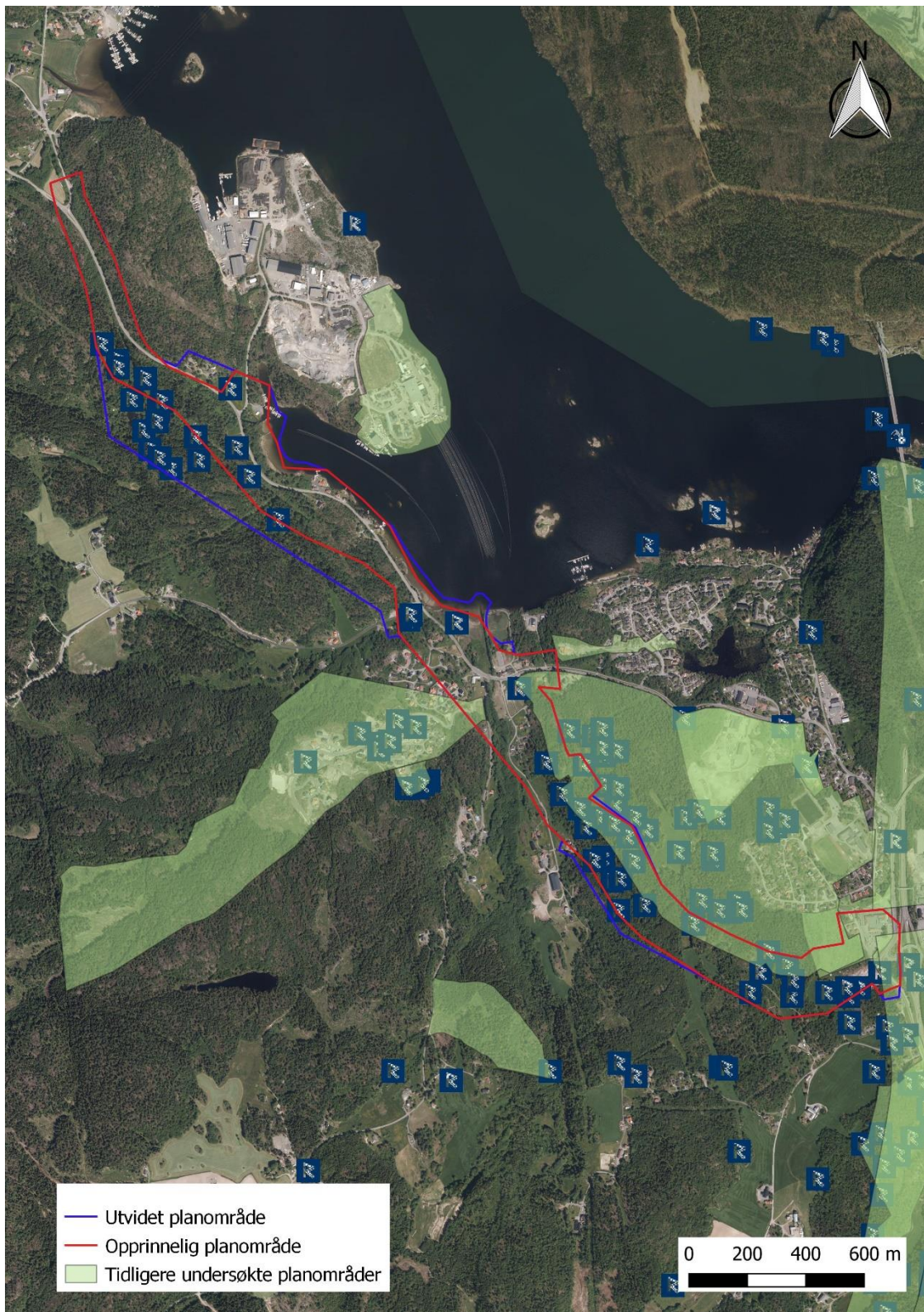
Det undersøkte området strekker seg fra Skjerke, gbnr. 15/9 og til Havråker, gbnr. 16/1 og omfatter hovedsakelig det som i dag er utmark. Mye av dette arealet har imidlertid tidligere vært dyrket, og det ligger mange gamle slåtte- og beiteiteiger inne i dagens skog. Terrenget er generelt småkupert med små og store bergrygger- og koller, men med flattere partier rundt bekkedalene. Skogen er bestått både av plantet gran og av mer "naturlig" blandingsskog.

Figur 4. Terrengbeskrivelser. Det utvidete planområdet omfatter hovedsakelig det som i dag er utmark. Mye av dette arealet har imidlertid tidligere vært dyrket og det ligger mange gamle slåtte- og beiteiteiger inne i dagens skog. Terrenget er generelt småkupert, med mange store og små bergrygger og – koller, men med flattere partier rundt bekkedalene.

3.2 Tidligere registrerte kulturminner

Fra tidligere var det kjent ett kulturminne inne i det utvidete planområde, id 244754 funnsted for ett flintavslag, registrert i 2018 i forbindelse med undersøkelsene av traseen. I 2018 ble det for øvrig registrert 19 nye automatisk fredete kulturminner inne i planområdet, hvorav 15 bosetning-aktivitetsområder fra steinalder og 4 kokegroplokaliteter fra jernalder. I tillegg var det kjent 8 bosetning-aktivitetsområder fra steinalder, registrert i forbindelse med tidligere undersøkelser. For en beskrivelse av de enkelte lokalitetene henvises det til registreringsrapporten fra 2018-undersøkelsene (K.F. Eskeland 2019 *Rapport arkeologisk registrering. Fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen*. Telemark fylkeskommune. Upubl.) og Askeladden/kulturminnesøk. I tillegg til de automatisk fredete kulturminnene er det også registrert 7 funnsteder for flintartefakter og 1 myntfunn, samt noen nyere tids kulturminner i form av veganlegg, kullmile og anlegg knyttet til isproduksjon.

Figur 5. Flyfoto som viser kulturminner, markert med rune-R, i og i nærheten til planområdet. Det var ikke kjent kulturminner inne i det utvidete planområdet før undersøkelsen fant sted. Mange av markeringene viser til bosetning-aktivitetsområder fra steinalder.

4. Metodebeskrivelse

Registreringene ble utført ved hjelp av følgende metoder:

Visuell overflateregistrering

Visuell overflateregistrering benyttes for å påvise kulturminner som er synlige på overflaten. Metoden foregår ved søk gjennom terrenget for å påvise f.eks. gravminner, rydningsrøyser, kullgroper, fangstgroper med mer. Jordbor benyttes for å påvise kull eller steinstrukturer i grunnen.

Prøvestikking

Prøvestikk med spade er en metode for å kunne påvise spor etter bosetning og aktivitetsområder fra steinalder. Man åpner et område på ca. 40 x 40 cm, fjerner torva og graver ned til steril/uberørt grunn. Massene blir såldet i såld med 4 mm maskevidde, helst med bruk av vann, slik at eventuelle funn blir fanget opp. Stikkene graves i områder hvor undergrunn, topografi og eventuelt funnhistorikk tilsier sannsynlighet for bosetning i forhistorien.

Manuell prøvestikking kan også benyttes for å påvise eldre dyrkningslag i områder hvor det av ulike årsaker ikke er aktuelt å bruke gravemaskin, for eksempel i tett skog eller ved antatt gamle seteranlegg i fjellet. Metoden brukes også i forbindelse med undersøkning av kullgroper, kullmiler, tjæremiler og lignende kulturminner. I disse tilfellene er det først og fremst profilen, massenes karakter og en eventuell kullprøve som gir informasjon om kulturminnet, og det er ikke nødvendig å sålde massene.

Innmåling og dokumentasjon

Innmåling av kulturminner og prøvestikk ble gjort med Altus Connect og ArcPad programvare. Signalkvaliteten var for det meste RTK fix som ble oppnådd med CPOS. Inne skogen var det imidlertid vanskelig å få bedre signaler enn float.

De automatisk fredete kulturminnene ble også beskrevet og fotografert.

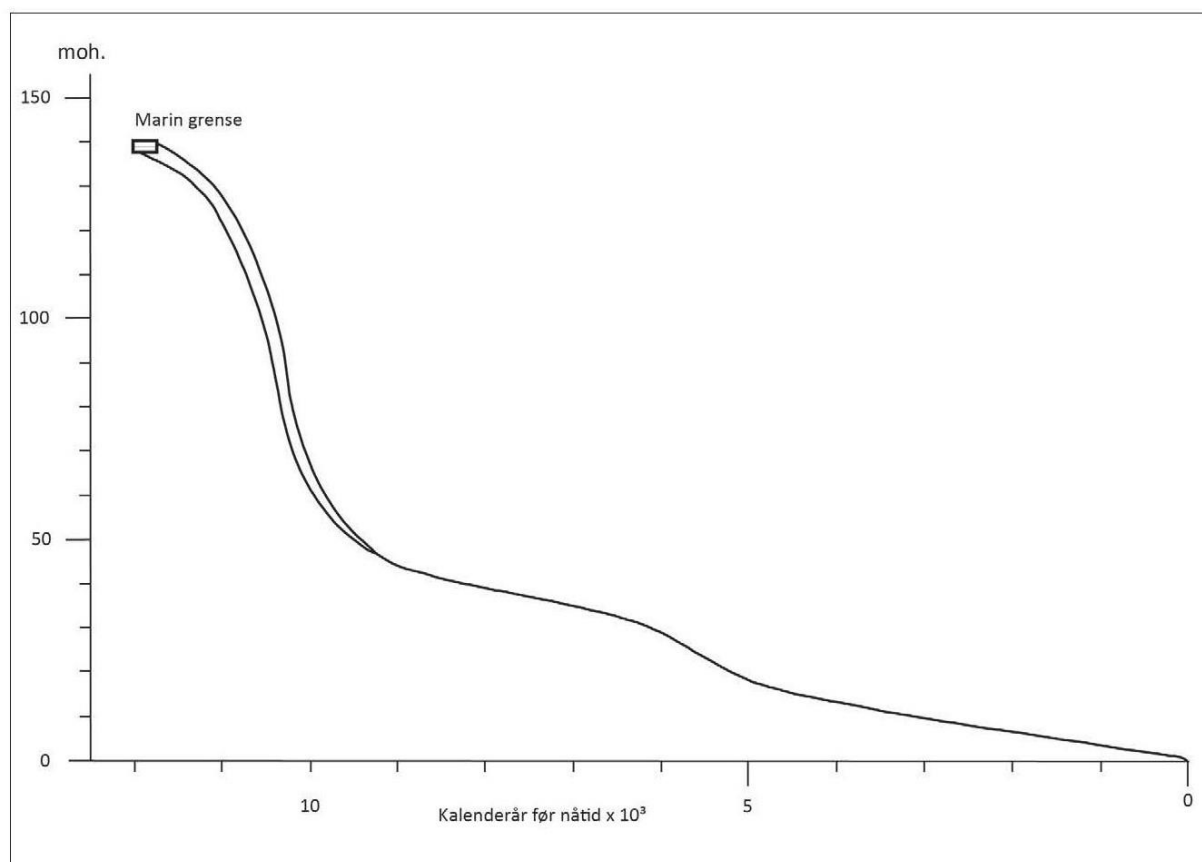
Datering

Det finnes ulike metoder for å aldersbestemme et kulturminne; typologisk datering, C14-datering og strandlinjedatering.

Figur 6: Oversikt over de vanligste betegnelse på arkeologiske perioder.

Lokale strandlinjekurver kan både benyttes til å vurdere funnpotensial i et område og til å datere eventuelle funn; dersom en forutsetter at jeger- og fangstfolk i steinalderen bosatte seg nær sjøen. En kombinasjon av havstigning og landheving har medført at havnivået har endret seg gjennom hele forhistorien etter siste istid. Enorme mengder smelte vann fra innlandsisen førte til at havet steg. Samtidig begynte også det isfrie landet å heve seg etter hvert som trykket fra isen ble borte. Den svært kraftige landhevingen de første tusen årene etter istiden medførte at havet den første tiden trakk seg raskt tilbake, før tempoet på tilbaketrekningen etter hvert ble langsommere. I Telemark ligger de førhistoriske strandlinjene derfor generelt høyere enn dagens havnivå, men utviklingen varierer fra område til område.

Figur 7. Revidert strandlinjekurve for Bamble. Hentet fra: Rolf Sørensen, Helge I. Høeg og Veronika Gälman 2015. Revidert strandlinjeforskyvningskurve for Bamble. Rapport for E18-prosjektet. Kulturhistorisk museum.

5. Undersøkelsen

5.1 Deltagere og tidsrom

Undersøkelsen i felt ble gjennomført i perioden 04.11. – 19.11.2019 av Kristina Skarsjø, Thomas Lund og Anne Margrethe Scheffler (feltleder). I alt ble det brukt 25 dagsverk i felt.

Etterarbeid og rapportskriving ble gjennomført av Anne Margrethe Scheffler i perioden 17.-03.02.2020. Til sammen ble det brukt 60 timeverk/8 dagsverk på etterarbeid.

5.2 Strategi

Statens vegvesen varslet oppstart av reguleringsplanarbeid for fv. 353 Rugtvedt-Surtebogen i 2018 og det ble foretatt en arkeologisk registrering av traseen samme høst. I 2019 ble det varslet et ønske om å utvide planområdet på enkelte strekninger. Registreringen utført i 2019 begrenset seg til de utvidede områdene og der det tidligere ikke er blitt gjort arkeologiske undersøkelser.

I steinalderen har dagens Bamble hatt en særdeles gunstig beliggenhet. Tilgangen til marine ressurser har trolig vært svært god, samtidig som at innlandet, med vilt, trevirke og alt skogen har å by på, aldri har vært langt unna. Med flere store arkeologiske undersøkelser i Bamble og Porsgrunn kommuner de seneste årene, vet vi at det har vært en omfattende bosetning langs kysten av Telemark både i eldre og yngre steinalder. I forbindelse med registreringen av traseen utført i 2018 ble det også gjort funn av bosetning-aktivitetsområder fra steinalder like i nærheten av det utvidete planområdet.

Lokaliteter fra steinalder langs kysten har i all hovedsak vært strandbundne. Strandforskyvningskurven for området tilsier at man kan forvente å finne spor etter strandbundne steinalderboplasser i høydesjiktet 10-120 moh. Gjennom systematisk kartanalyse av terrenget, med fokus på å gjenskape fortidens strandlinjer, ble det tydelig at det innenfor grensene til det utvidete planområdet var flere områder som pekte seg ut med stort potensial for funn av steinalderboplasser. Hovedfokus for undersøkelsen ble derfor å påvise bosetning-aktivitetsområder fra steinalder. Fra tidligere er det også kjent bosetning-aktivitetsområder fra jernalder i nærheten og potensialet for funn av synlige automatisk fredete kulturminner fra bronse-, jern- og/eller middelalder var derfor tilstede.

5.3 Gjennomføring og valg tatt underveis i undersøkelsen

Undersøkelsen ble gjennomført i to trinn. Først ble det foretatt en befaring med visuell overflateregistrering. Deretter ble utvalgte områder/flater undersøkt ved bruk av manuell prøvestikking.

5.3.1 Visuell overflateregistrering

Det ble ikke påvist synlige automatisk fredete kulturminner i det utvidete planområdet under overflateregistreringen. Store deler av området er imidlertid tidligere innmark og inneholder flere nyere tids kulturminner i form av rydningsrøyser, dyrkningsflater og veifar. Tillegg er det en gammel isdam med demninger i Søholtbekken. Det ble ikke prioritert å bruke tid på å kartlegge nyere tids kulturminner.

Figur 8. Fra isdammen i Søtholtbekken, vestre demning. Tatt mot S.

5.3.2 Prøvestikking

I forbindelse med overflateregistreringen ble områder/flater med potensial for funn av bosetning-aktivitetsområder fra steinalder avmerket på kart. Med utgangspunkt i kjente lokaliseringsfaktorer sett opp mot de avmerkede flatenes mikro- og makrotopografi, ble det gjort en rangering. Flatene ble deretter prøvestukket i mer eller mindre prioritert rekkefølge, så langt dette var hensiktsmessig med tanke på logistikk.

I alt ble 17 områder/flater undersøkt ved prøvestikking. Det ble gravd totalt 181 prøvestikk, hvorav 23 var positive. Det ble påvist i alt 7 automatisk fredete kulturminner i form av 7 bosetning-aktivitetsområder fra steinalder (se kap. 6.1) og 1 funnstedet for flintavslag med retusj (se kap. 6.2). Funnstedet er ikke fredet.

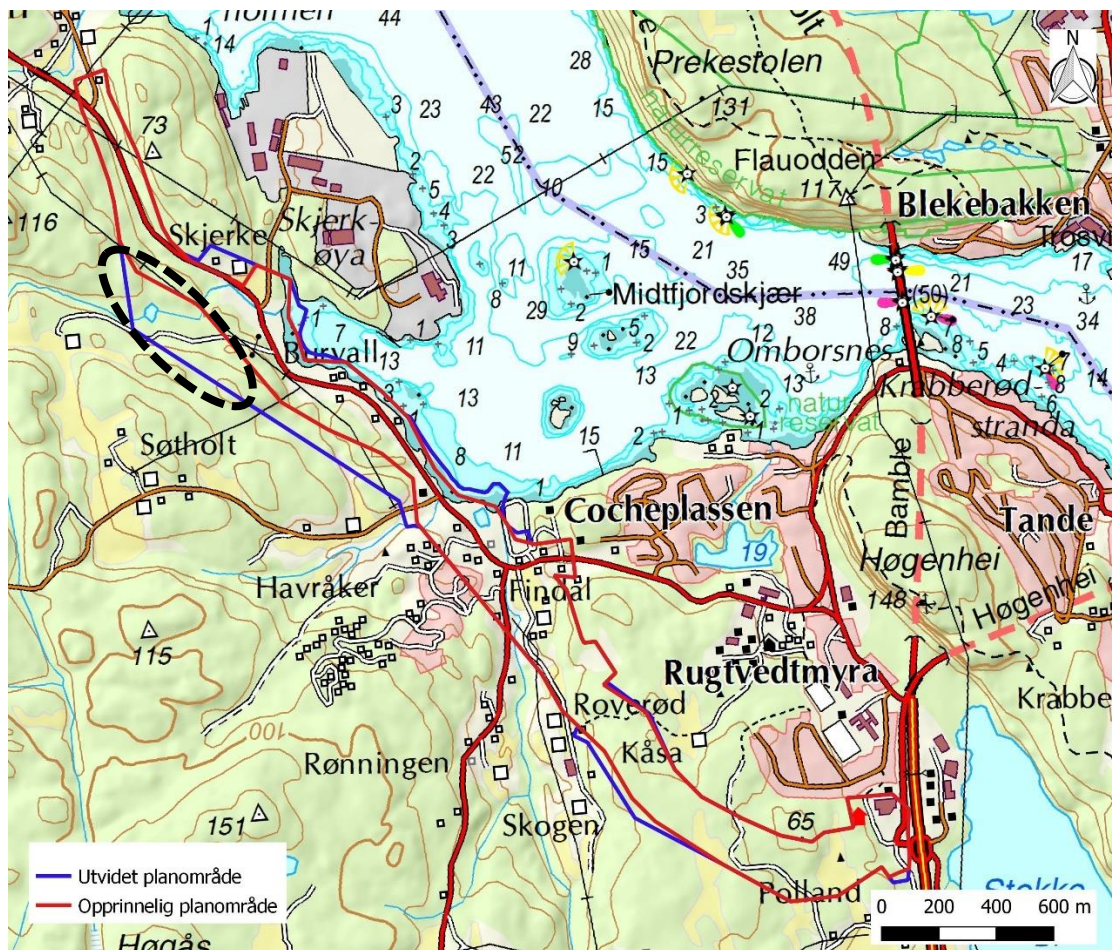
5.3.3 Utfordringer

Sålding var en utfordring i starten av undersøkelsen. Til tross for at massene var relativt tørre, var de ikke tørre nok til at det egentlig var faglig forsvarlig å bare benytte seg av tørrsålding. Søtholtbekken og isdammen var imidlertid like i nærheten, men det ble ikke ansett som tilstrekkelig sikkert å forsere de bratte skråningene med tunge bøtter. Skråningene var løse og ustabile og det var vanskelig å finne gode steder å stå nede ved vannet. Det ble derfor vurdert som bedre å bruke lengre tid på å gå igjennom massene enn å risikere unødvendige skader. Manglende bruk av vannsålding utgjør dermed en mulig feilkilde i denne registreringen. Dette er forsøkt tatt hensyn til, ved at det også er inkludert områder uten funn i noen av lokalitetene, der disse områdene har vært en del av landskapsrommet.

Tilgang på vann og sålledammer var derimot ikke noe problem i siste halvdel av undersøkelsen. Mye regn gjorde undergrunnen mett og det rant en god del vann gjennom skogen, både i og utenfor etablerte bekkefar. På sett og vis lettet dette arbeidet, man trengte bare å snu seg rundt for å vannsålde. Det gjorde imidlertid at det ble vanskelig å holde kontroll på lagskiller og på hvor langt nede i prøvestikkene funnene lå. I tillegg var det fort gjort å undervurdere potensialet til flater, da store vanddammer og fuktig undergrunn normalt sett er tegn på dårlig egnede boflater.

Det ble gjort funn allerede i første gravde prøvestikk, og funnfrekvensen var høyere enn man på forhånd hadde forventet. Mange av flatene var store, dyrket og tidkrevende å få kontroll over. Det ble derfor tidlig klart at man ikke ville rekke å undersøke alle mulige flater. Området rundt Søtholtbekken ble ansett å ha størst potensial og ble følgelig prioritert. Funnmengden i denne delen av planområdet medført at man ikke rakk å undersøke

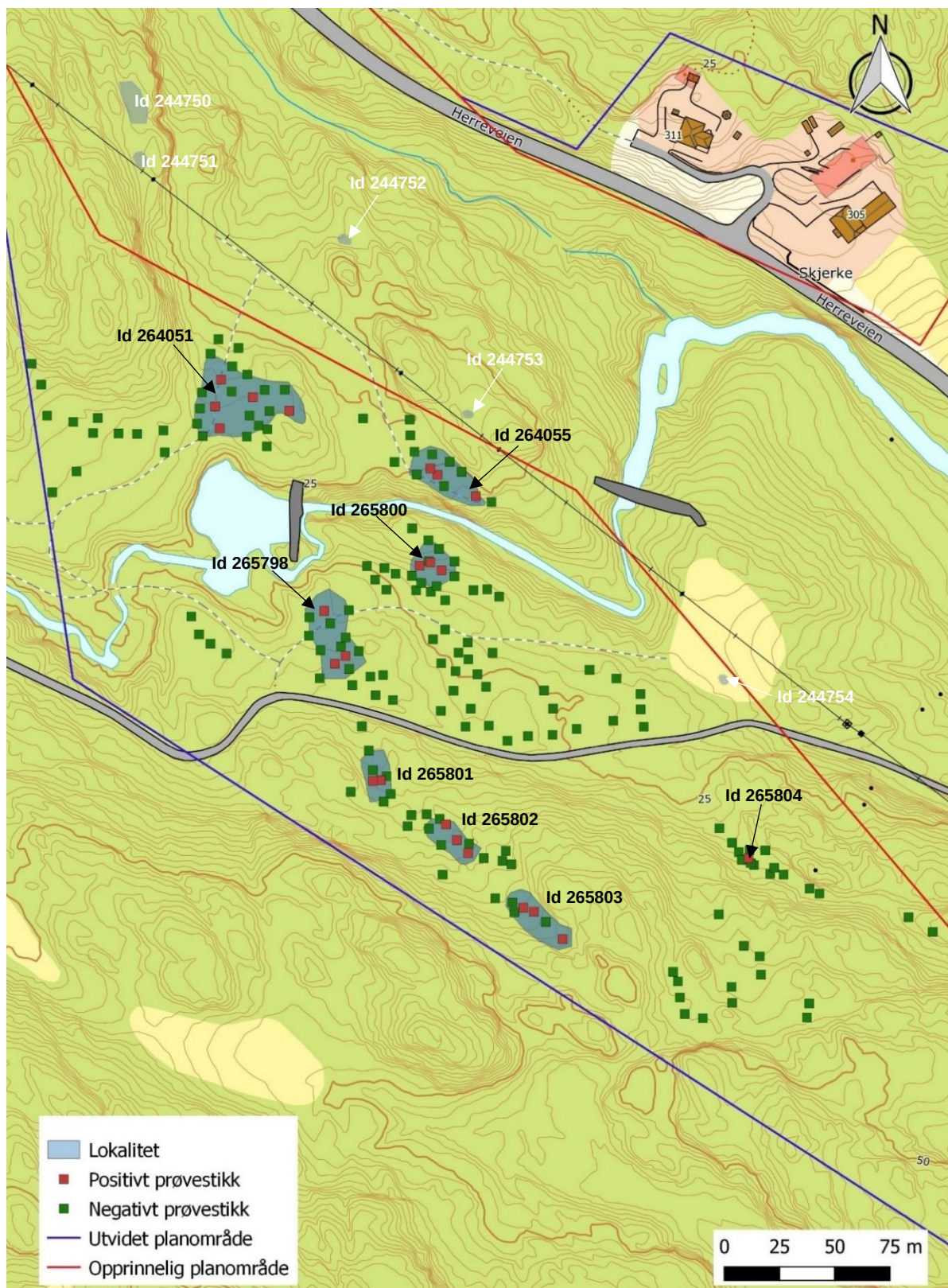
flatene litt lenger sør, ved Bruvold gbnr. 15/10. Det ble imidlertid gravd en god del prøvestikk på fine flater i dette området i 2018, uten at det ble gjort funn av mer enn ett flintavslag.

Figur 9. Hele den utvidete traseen ble overflaterregistrert. Prøvestikking ble kun prioritert i området rundt Søtholtbekken, markert med stiplet sirkel.

Figur 10. Illustrerende bilde på vær- og graveforhold i siste del av undersøkelsen. Thomas Lund prøvestikker like nedenfor id 265804, funnsted for flintavslag med retusj. Veien til nærmeste sålde dam var i det minste relativt kort... Tatt mot NV.

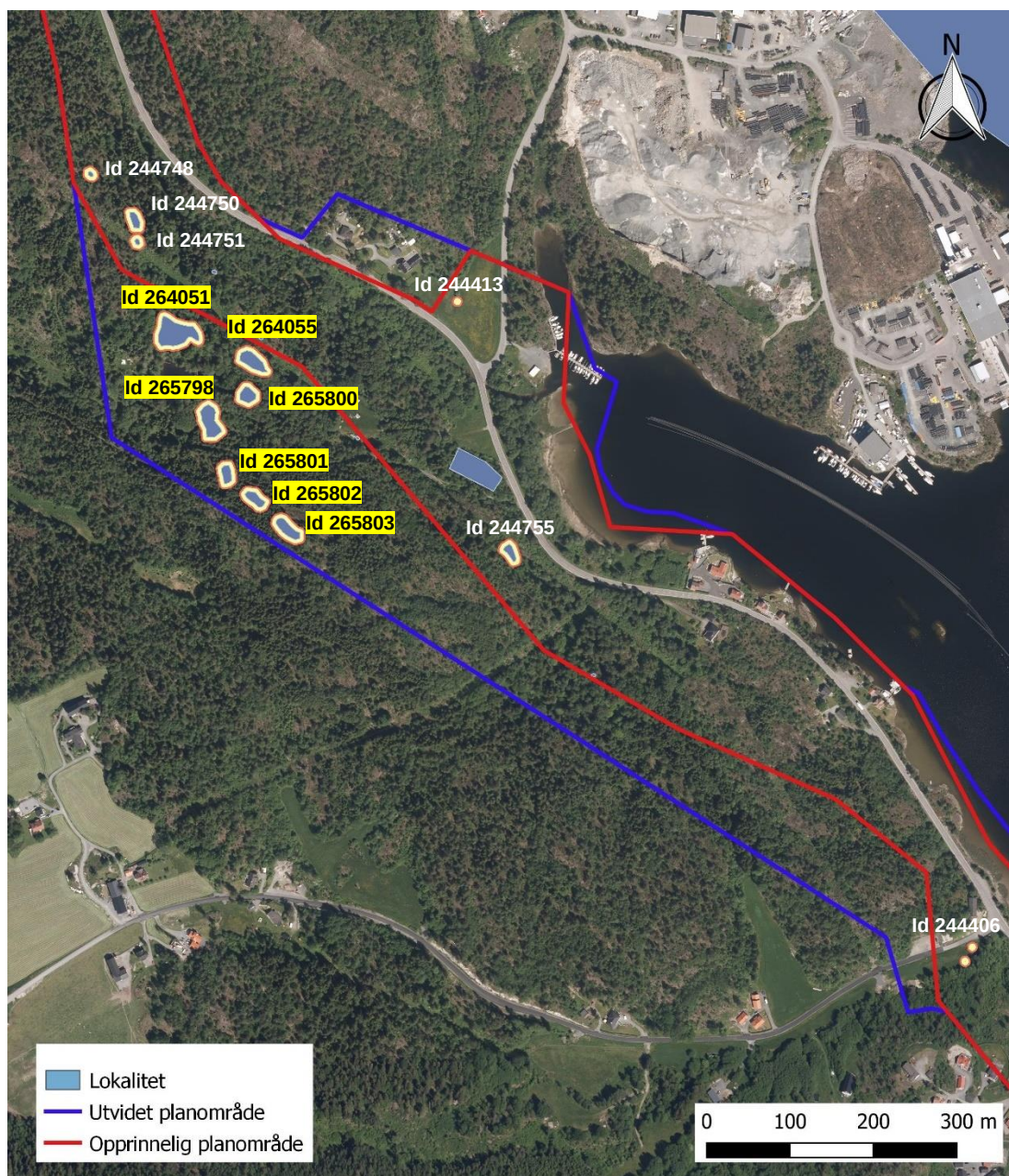

Figur 11. Kart over undersøkte områder med alle prøvestikk og lokaliteter avmerket. Lokalitetene vises her uten sikringssoner. Alle id-numrene i svart viser til bosetning-aktivitetsområder fra steinalder, med unntak av id 265804 som er et funnsted for flintavslag med retusj. Id-numre i hvitt viser til automatisk fredete bosetning-aktivitetsområder fra steinalder og ikke fredete funnsteder, alle registrert i 2018.

6. Resultater og tolkninger

6.1 Nye automatisk fredete kulturminner

Det ble registrert 7 nye automatisk fredete kulturminner innenfor den utvidete plangrensa, id 264051, 264055, 265798, 265800, 265801, 265802 og 265803, alle bosetning- aktivitetsområder fra steinalder. Det ble også registrert et ikke fredet funnsted for flintavslag med retusj, id 268504.

Figur 12. Flyfoto over det utvidete planområdet med alle automatisk fredete kulturminner avmerket (vises her mer sikringssone) Tidligere registrerte kulturminner er merket med hvitt, nyregistrerte med svart og gult. Det ikke fredete funnstedet for flintavslag med retusj er ikke synlig på bildet, se figur 11.

6.1.1 Id 264051 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 264051 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 26-29 m	Areal: ca. 1178 m ²	Datering: Seinmesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking i det som tidligere har vært dyrka mark, men som nå delvis er plantet igjen med gran. Det ble i alt funnet 7 flintartefakter i 5 positive prøvestikk, PS1-PS5. Det ble også funnet 1 mulig slått avslag i kvartsitt. Torvlaget er om lag 2-5 cm tykt. Under torva er det et ca. 25 til 40 cm tykt sandholdig dyrkningslag. Dette laget variere noe i farge, fra lys til mørk brun. Under matjorda består massene av rødbrun silt. Flaten er ryddet og det er generelt ganske finkornet masser uten særlig mye stein eller grus. Det ble gjort funn både høyt oppe og langt nede i dyrkningslaget, noe som kan tyde på en viss omroting. Det ble blant annet funnet tegl og keramikk sammen med noen av flintartefaktene. Flaten er imidlertid neppe pløyd på moderne vis, så det er rimelig å anta at artefaktene ikke har forflyttet seg altfor langt innad på lokaliteten. Tvers over flaten er det ryddet plass til kjørevei. Veien ser tilsynelatende ikke ut til være bygget opp eller tilført masser i særlig grad og det virker som om man har kjørt, og fremdeles kjører, direkte på dyrkningsflaten. PS3, 4 og 5 ble gravd i den ryddete veien. I alle disse prøvestikkene ble det gjort funn i massene under det gamle dyrkningslaget, noe som igjen kan tyde på at deler av opprinnelig funnførende lag er intakt. Med unntak av PS4, ble ikke massene fra prøvestikkene vannsåldet. Dette utgjør en mulig feilkilde og er blitt tatt hensyn til i forbindelse med avgrensningen av lokaliteten. Selv om isdammen lå like ved, var terrenget ned til vannet bratt, ulendt og ustabilt. Det var vanskelig å finne trygge steder å stå hvor man ikke risikerte å skli uti, samtidig som man sikret en god arbeidsstilling.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensning			
Lokaliteten ble påvist på en stor sadelrygg. Avgrensningen har tatt utgangspunkt i landskapsrommet og negative prøvestikk. I nord skrår terrenget svakt nedover. I dette området ble det gravd flere negative prøvestikk og grensen er satt på bakgrunn av disse. Mot øst strekker lokaliteten seg inn i en liten "huk" naturlig avgrenset av lave bergrygger. I sør skrår terrenget bratt nedover mot isdammen. Grensen er her trukket helt bort til terrassekanten. Massene i skråningen er løse og noe ustabile, så det er ikke umulig at noe av den opprinnelige lokalitetsflaten kan ha rast ut. I sørøst og sørvest er avgrensningen bestemt delvis med utgangspunkt i terreng og delvis av negative prøvestikk. I vest skrår terrenget oppover mot en bratt bergrygg. Mellom bergryggen og flaten er det gravd en dreneringsgrøft. I og med at massene ikke ble vannsåldet ble området i sørøst, til tross for at det ble gravd flere negative prøvestikk her, inkludert i lokaliteten. Dette fordi denne delen helt klart hører til samme landskapsrom som resten av lokaliteten. Det er naturlig å se for seg at lokaliteten har vært strandbundet. Den ligger imidlertid slik til at man ikke kan utelukke at den også kan ha blitt brukt på et senere tidspunkt. Med en strandlinje ca. 25 meter over dagens nivå har flaten ligget på et lite nes i fjorden, like ved Brevikstrømmen og godt skjermet i nord av Skjerkeåsen. Lokaliteten har hatt gode naturhavner både mot nord-nordøst og sørøst.			
Datering			
En strandlinje med utgangspunkt i 25 meter over dagens nivå vil gi en datering til seinmesolittikum.			

Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant.	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS1	5-10 cm, mørk brun sand	1	Kjerne	Flint	Rundkjerne/knute. Slått fra alle kanter.	Ja
	20-25 cm, lys brun sand	1	Avslag	Flint	Medio. Svakt vingeformet?	Ja
	20-25 cm, lys brun sand	1	Avslag	Kvartsitt	Medio. Mulig avslag i rosa/rød kvartsitt.	Usikker
PS2	5-10 cm, mørk brun sand	1	Avslag	Flint	Medio, patinert med cortex.	Ja
PS3	20-25 cm, brun sand	1	Avslag med bruksspor	Flint	Medio. Knekt, distalende av avslag med hengsel. Negativer fra mulige flekker på dorsal side. Bruksspor langs en sidekant. Cortex.	Ja
	35-50 cm, mørk brun sand	1	Fragment	Flint	Mikro. Brent.	Sannsynlig
PS4	40-50 cm, rødbrun sand/silt	1	Avslag	Flint	Mikro, med cortex. 5-10	Ja
PS5	30-35 cm, mørk brun sand	1	Fragment	Flint	Medio pop-out.	Sannsynlig

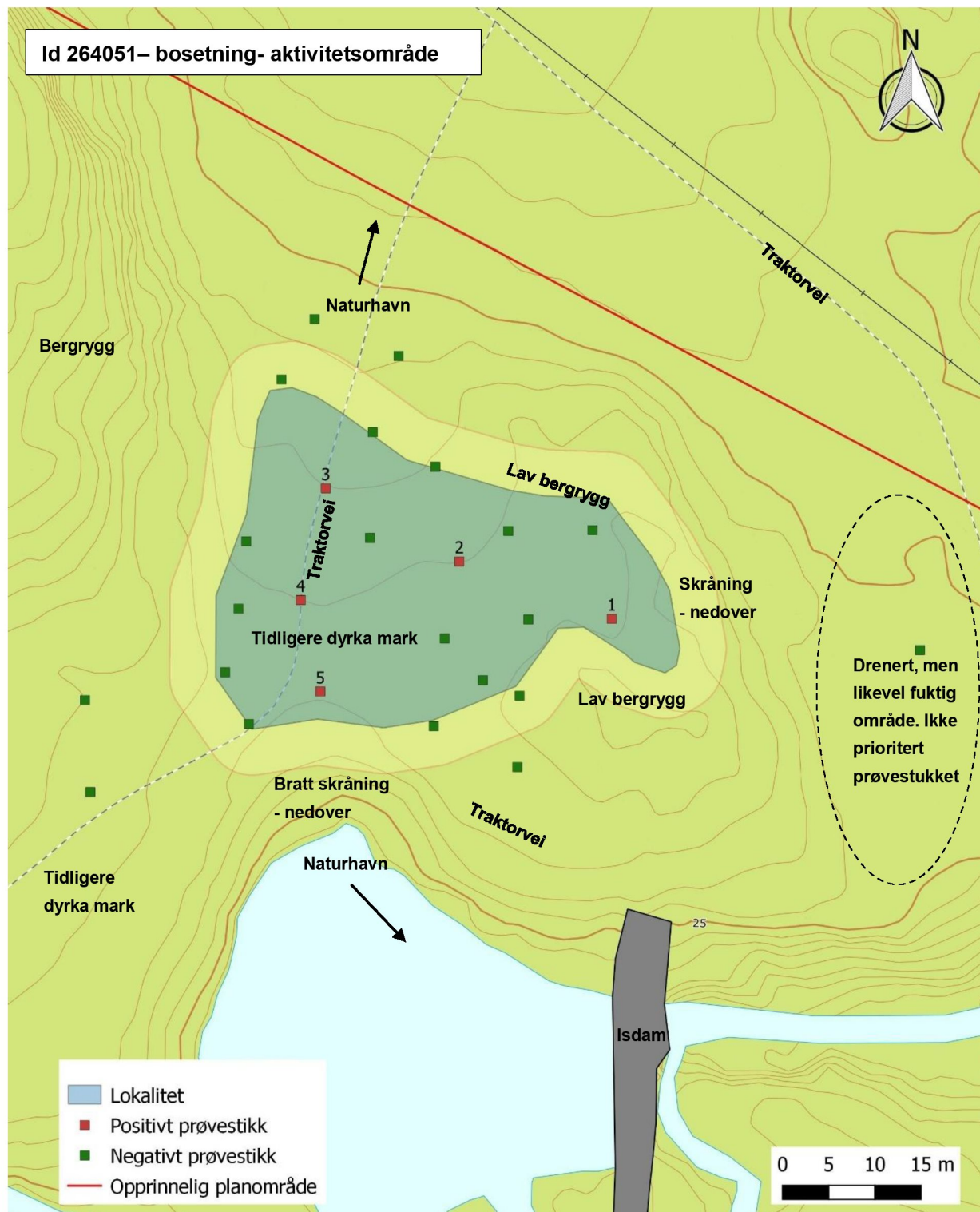
Figur 13. Id 264051, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder, sett fra PS2. Lokalteten er ganske flatt med mye trær. Det var derfor svært vanskelig å ta gode og beskrivende oversiktsbilder hvor hele lokaliteten ble med. Panorama, tatt mot ØSØ.

Figur 14. Id 264051, sett fra nord. Tatt mot S.

Figur 15. Id 264051, sett fra vest. Tatt mot NØ.

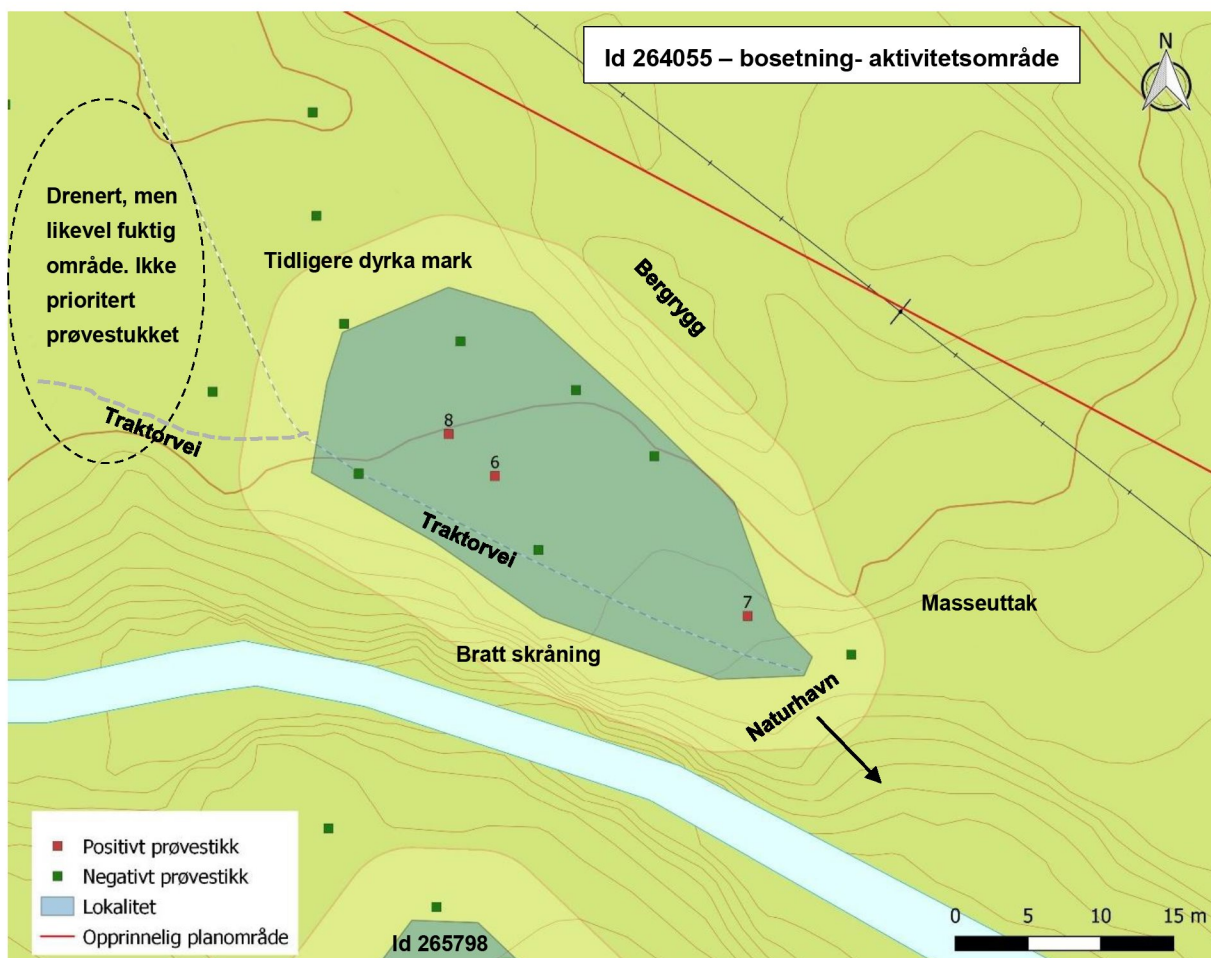

Figur 16. Lokalitetsskisse for id 264051 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaliteten vises her med sikringssone.

6.1.2 Id 264055 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 264055 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 23-25 m	Areal: ca. 493 m ²	Datering: seinmesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking på en tidligere dyrket flate, nå åpen skog. Det ble i alt funnet 4 flintartefakter fordelt på 3 prøvestikk, PS6-8. Torvlaget er om lag 2-5 cm tykt. Under torva er det et ca. 25 cm tykt sandholdig dyrkningslag. Under matjorda består massene av rødbrun sand/silt. Flaten er ryddet og det er generelt ganske finkornet masser uten særlig mye stein eller grus. Det ble kun gjort funn høyt oppe i dyrkningslaget, noe som tyder på en viss omroting. Det ble også funnet tegl, glass og keramikk sammen med noen av flintartefaktene. Flaten er imidlertid neppe pløyd på moderne vis, så det er rimelig å anta at artefaktene ikke har forflyttet seg altfor langt innad på lokaliteten. Tvers over søndre halvdel av lokaliteten går det en traktorvei. Det er litt usikkert i hvor stor grad den er påført masser, muligens er det stedvis bare kjørt direkte oppå markoverflaten. Den er imidlertid oppbygd/stabilisert i området sørøst for lokaliteten. Her er det også et lite masseuttak. Det ble gravd flere prøvestikk i veien, men det ble kun gjort funn i ett av dem, PS7. I hvor stor grad veien har forstyrret opprinnelig aktivitetsflate er imidlertid vanskelig å si. Massene fra prøvestikkene ble kun tørrsåddet. Til tross for at det var relativt tørt, utgjør dette en mulig feilkilde. Lokaliteten ligger nært en vannkilde, men det ble ikke ansett som trygt å bære bøtter ned de bratte og ustabile skråningene.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensing			
Lokaliteten ble påvist på sørsiden av en stor og flat sadelrygg. Terrenget skråer svakt nedover fra nordvest til sørøst. Avgrensningen har tatt utgangspunkt i landskapsrommet og negative prøvestikk. Mot sør følger avgrensningen terrassekanten. Fra denne terrassekanten og ned til Søtholtbekken skråner terrenget bratt og massene er noe ustabile. Det er derfor ikke umulig at deler av opprinnelig lokalitetsflate kan ha rast ut. I vest og nordvest er avgrensningen basert på negative prøvestikk. I nord og nordøst følger lokaliteten kanten av en bergrygg. I øst smalner terrenget inn og det er blitt påført masser i dette området for å lage en stabil traktorvei. Ideelt sett burde man ha gravd noen flere prøvestikk i områdene nord og vest for lokaliteten. På grunn av tidspress ble dette imidlertid ikke prioritert. Det er naturlig å se for seg at lokaliteten har vært strandbundet. Den ligger imidlertid slik til at man ikke kan utelukke at den også kan ha blitt brukt på et senere tidspunkt. Med en strandlinje ca. 20 meter over dagens nivå har flaten ligget godt skjermet på sørsiden av et nes, vendt ut mot en liten vik, og med Breviksstrømmen like i nærheten. Lokaliteten har hatt naturhavn mot sørøst.			
Datering			
En strandlinje med utgangspunkt i 20 meter over dagens nivå vil gi en datering til seinmesolittikum.			

Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS6	0-15 cm, matjord	1	Fragment	Flint	Mikro	Sannsynlig
PS7	0-15 cm, matjord	2	Avslag	Flint	1 mikro, 1 medio. Medio er et plattformavslag fra mikroflekkekjerne.	Ja
PS8	5-15 cm, matjord	1	Fragment	Flint	Medio. Brent	Ja

Figur 17. Lokalitetsskisse for id 264055 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaliteten vises her med sikringsone.

Figur 18. Id 264055, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt mot ØSØ.

Figur 19. Id 264055. Tatt mot N.

6.1.3 Id 265798 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 265798 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 27-29 m	Areal: ca. 659 m ²	Datering: seinmesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking på en tidligere dyrket flate, nå delvis planteskog og delvis åpen velteplass. Det ble i alt funnet 4 flintartefakter fordelt på 3 prøvestikk, PS9-11. Torvlaget er om lag 5-10 cm tykt. Under torva er det et ca. 25 cm tykt sandholdig dyrkningslag. Massene under matjorda består av rødbrun sand/silt. I PS11 ble det påvist antydning til podsolprofil under dyrkningslaget. Flaten er ryddet og det er generelt ganske finkornete masser uten særlig mye stein eller grus. Alle funnene lå i det gamle dyrkningslaget sammen med tegl, keramikk og glass, med unntak av avslaget i PS10 som lå i overgangen mellom dyrkningslag og rødbrun sand. Dette indikerer en viss omroting. Flaten er imidlertid neppe pløyd på moderne vis, så det er rimelig å anta at artefaktene ikke har forflyttet seg altfor langt innad på lokaliteten. Det skjærer en traktorvei tvers over lokaliteten. Veien ser tilsynelatende ikke ut til være bygget opp eller tilført masser i særlig grad og det virker som om man har kjørt, og fremdeles kjører, direkte på dyrkningsflaten. Like nord for lokaliteten ligger det en isdam, og det er dumpet mye masser og skrot i skråningen mellom dammen og flaten med id 265798. Det er ikke umulig at flaten er noe utplanert, selv om det må sies at elveterrasser kan være ganske så flate fra naturens side. Det er også lagret og dumpet diverse skrot og tømmer rundt om i området. Det er nærliggende å tro at dyrking og generell aktivitet i området kan ha medført at lokaliteten er noe skadet og omrotet. Massene fra prøvestikkene ble kun tørrsåddet. Til tross for at det var relativt tørt, utgjør dette en mulig feilkilde.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensing			
Lokaliteten ligger på en flat og stor elveterrasse, med svak helning nedover fra sørøst mot nordvest. Lokaliteten er "delt i to" av en traktorvei. På sørsiden av veien er det planteskog, mens det på nordsiden er en åpen velteplass. Inne i skogen er lokaliteten avgrenset mot vest og øst av lave bergrygger. Avgrensningen mot sør tar utgangspunkt i negative prøvestikk. I sør, ute på den åpne plassen, følger lokalitetsavgrensningen mer eller mindre terrassekanten, mens avgrensningen mot øst og vest er delvis basert på terreng, delvis på negative prøvestikk. Fra terrassekanten skrår terrenget bratt nedover mot isdammen. Ideelt sett burde man ha gravd flere prøvestikk rundt lokaliteten. På grunn av tidspress, og det faktum at flaten virket å være forstyrret, ble dette ikke prioritert. Det er naturlig å se for seg at lokaliteten har vært strandbundet. Den ligger imidlertid slik til at man ikke kan utelukke at den også kan ha blitt brukt på et senere tidspunkt. Med en strandlinje ca. 25 meter over dagens nivå har flaten ligget godt skjermet på sørsiden av en liten vik, med Breviksstrømmen like i nærheten. Lokaliteten har hatt naturhavn mot nordvest og østnordøst.			
Datering			
Strandlinjedatert til seinmesolittikum med utgangspunkt i strandlinje ca. 25 meter over dagens nivå.			

Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS9	15-25 cm, mørk brun sand (gml. matjord)	1	Avslag	Flint	Medio. Brent, med cortex.	Ja
PS10	20-30 cm, overgang mørk brun sand (gml. matjord) og lys brun leire	1	Avslag med retusj	Flint	Medio. Fin retusj langs en kant. For at flinten skal ligge bedre i hånda? Mulig bruksretusj i et lite hakk ved distal. Litt cortex.	Ja
PS11	5-20 cm, matjord	2(4)	Avslag	Flint	1 medio, 1 mikro, begge knekt i 2 biter.	Ja

Figur 20. Id 265798, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt fra planteskogen mot den åpne velteplassen og NV.

Figur 21. Id 265798, sett fra velteplassen, mot VSV.

Figur 22. Det er dumpet mye masser og skrot i skråningen mellom velteplassen og isdammen. Tatt mot ØNØ.

Figur 23. Lokalitetsskisse for id 265798– bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaliteten vises her med sikringssone.

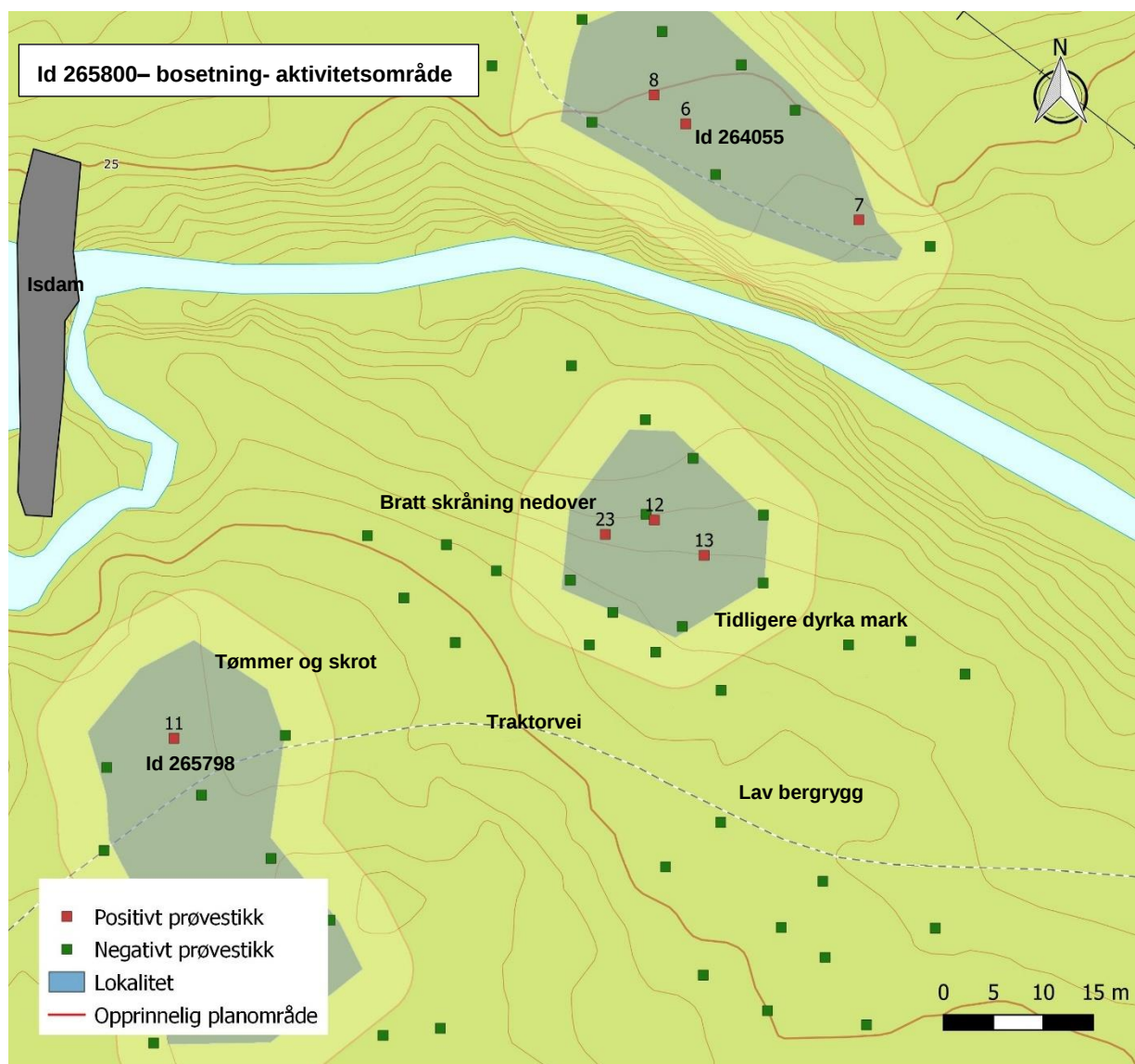
6.1.4 Id 265800 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 265800 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 19-23 m	Areal: ca. 303 m ²	Datering: seinmesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking i et område med tidligere dyrka mark, nå gjengrodd med løvskog og kratt. Det ble i alt funnet 4 flintartefakter i 3 positive prøvestikk, PS12, 13 og 23. Torvlaget er om lag 5 cm tykt. Under torva er det et ca. 25 cm tykt sandholdig, mørkt dyrkningslag. Under matjorda består massene av rødbrun sand. Området er ryddet og det er generelt ganske finkornet masser uten særlig mye stein eller grus. Prøvestikkene med funn er gravd i skrånende og svært skrånende terreng (PS23). Flintartefaktene lå relativt høyt oppe i dyrkningslaget, sammen med glass, tegl og keramikk. Det er mulig at flinten kan ha havnet i skåningene ved masseforflytting, enten som resultat av naturlige prosesser eller i forbindelse med senere, menneskelig aktivitet. Funnene ligger nært både en traktorvei, en isdam og det som fremstår som en utplanert flate (id 265798). Det er mulig at det også er kjørt like i overkant av/sør for lokaliteten. Det regnes som meget sannsynlig at lokaliteten er kraftig omrotet, og man kan ikke utelukke at masser er blitt flyttet på. Tilgangen til gode sålde dammer var dårlig og massene fra prøvestikkene ble derfor kun delvis vannsåldet. Dette kan utgjøre en feilkilde.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensing			
PS12, 13 og 23 ble, som nevnt, gravd i skrånende terreng, og lokalitet id 265800 ligger i en skråning. Like i overkant av (sør for) lokaliteten, og for så vidt også i nedkant (mot nord), er det flater med noe potensial for aktivitetsområde fra steinalder. Flatene i overkant ble imidlertid grundig prøvestukket uten at det ble gjort funn av artefakter. Det virker ikke logisk at man i steinalderen skal ha lagt aktivitetsområdet sitt til skråningen når det har vært flattere partier like i nærheten. En mulig forklaring på dette er at funnene opprinnelig stammer fra området litt lengre opp (mot sør) og at de har forskjøvet seg nedover, enten ved naturlig jordsig/erosjon eller ved menneskelig aktivitet i mer moderne tid. En annen mulighet er at funnene representerer en svært kort bruksfase og at man har sittet på skinn og knakket/reparert utstyr. Deretter er skinnene blitt ristet utfor skråningen. Hvis en av disse teoriene stemmer er det imidlertid underlig at man ikke fant noen spor overhode på flatene i overkant. Lokaliteten er i all hovedsak avgrenset med utgangspunkt i negative prøvestikk. På bakgrunn av den noe uvanlige beliggenheten i terrenget kan det ikke utelukkes at opprinnelig aktivitetsområde ligger utenfor lokalitetsavgrensningen. Hvis lokaliteten har vært strandbundet har den med en strandlinje ca. 19-20 meter over dagens nivå ligget godt skjermet på sørsiden av en liten, trang vik, med Breviksstrømmen like i nærheten. Lokaliteten har da ligget i en skråning over en liten strand. Tilgangen til fjorden ville ha vært fra stranda og ut vika mot sørøst.			
Datering			
Strandlinjedatert til seinmesolittikum med utgangspunkt i strandlinje ca. 20 meter over dagens nivå. En yngre datering kan imidlertid ikke utelukkes.			

Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS12	5-20 cm, mørk brun sand (gml. matjord)	1	Avslag	Flint	Mikro.	Ja
PS13	5-15 cm, mørk brun sand (gml. matjord)	1	Avslag	Flint	Mikro. Bølgeformet, relativt stor plattformrest – flateretusjeringsavslag?	Ja
	5-15 cm, mørk brun sand (gml. matjord)	1	Fragment	Flint	Medio pop-out, med cortex.	Sannsynlig
PS23	5-15 cm, mørk brun sand (gml. matjord)	1	Flekk	Flint	Proksimalende av mikroflekk	Ja

Figur 24. Id 265800 ble påvist i en skråning, først ved funn av 3 flintartefakter i 2 prøvestikk, PS12 og 13. Litt senere i undersøkelsen gikk vi tilbake og gravde noen flere prøvestikk rundt de positive. Det ble da gjort funn av ytterligere en flintartefakt, i PS23, også det prøvestikket gravd i skråningen. Det ble ikke gjort funn på flatene rundt. Dessverre glemte vi å ta bilder av lokaliteten etter at snøen regnet vekk. Tatt mot NV.

Figur 25. Lokalitetsskisse for id 265800– bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokalitetene vises her med sikringssone.

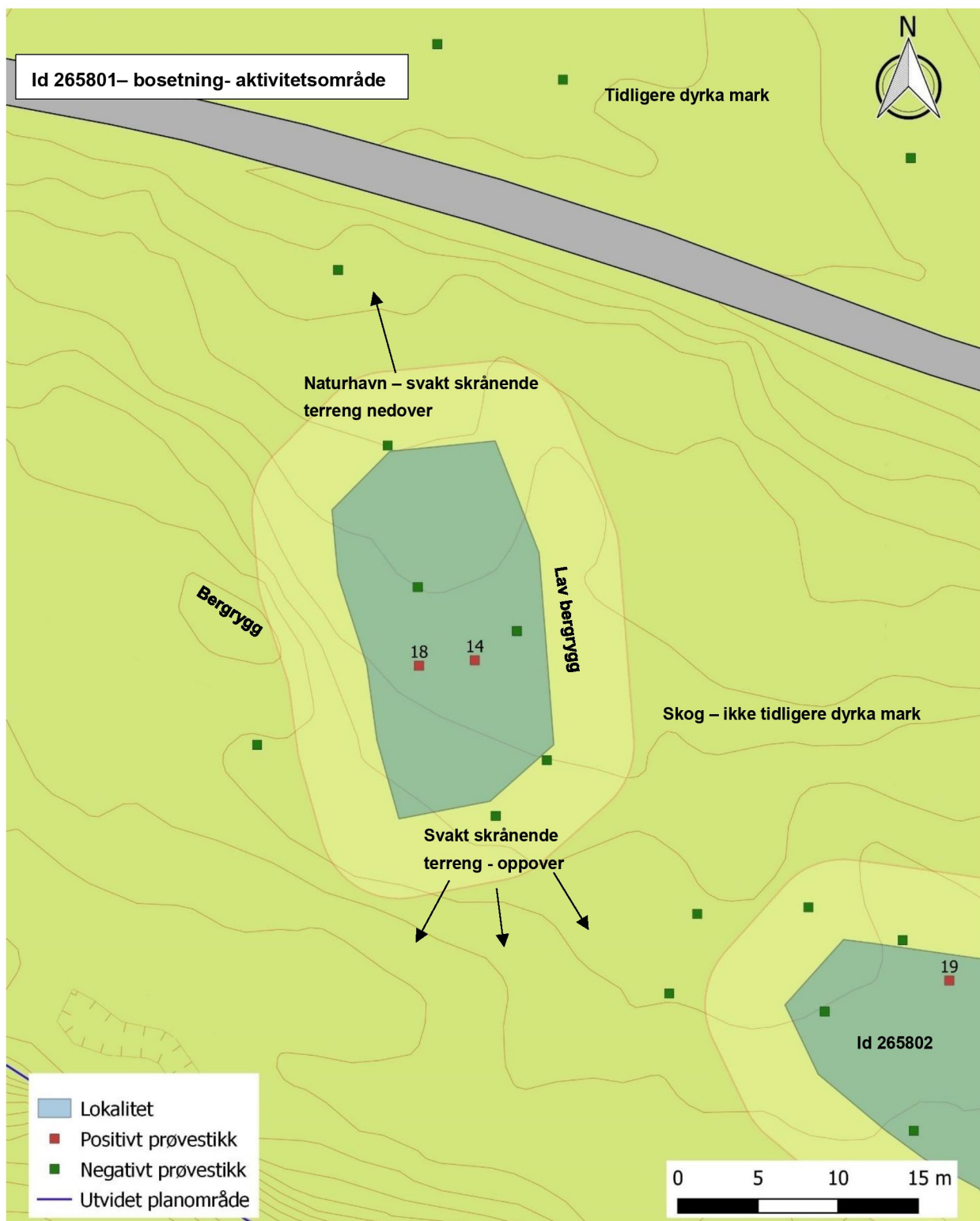
6.1.5 Id 265801 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 265801– bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 31-34 m	Areal: ca. 244 m ²	Datering: seinmesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking i utmark. Det ble i alt funnet 11 artefakter, fordelt på 2 prøvestikk, PS14 og 18, blant disse en bipolar kjerne i bergkrystall. Torvlaget er om lag 5 cm tykt. Under torva er det et ca. 15-20 cm tykt mørk brunt grusholdig sandlag, over et lysere brunt grusholdig sandlag. Det regnet tett i perioden området ble undersøkt, og undergrunnen var svært fuktig. Området virker ikke å være dyrket opp, og undergrunnen er tilsynelatende mer eller mindre uforstyrret. Det går imidlertid flere stier/hjulspor gjennom området og det kan ikke utelukkes at aktivitetsområdet kan være noe skadet av erosjon. I tidsrommet området ble undersøkt rant det også svært mye vann gjennom skogen og bekkefarene har stedvis gravd seg godt ned i undergrunnen. Massene fra prøvestikkene ble vannsådet i bekkefar og små pytter rundt om i nærhet til lokalitetsflaten.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensing			
Lokaliteten ble påvist på en svakt skrånende flate i planteskog. Terrenget heller nedover fra sør-sørøst mot nord-nordvest. Avgrensningen av lokaliteten har tatt utgangspunkt i landskapsrommet, samt negative prøvestikk. Mot vest og øst er lokaliteten avgrenset naturlig av bergrygger. Mot nord skrår terrenget og lokaliteten er trukket ned til et negativt prøvestikk. I sør blir hellingen litt brattere og flaten mer ujevn. Også her er avgrensningen trukket bort til negative prøvestikk. Ideelt sett burde det nok ha blitt gravd noen flere prøvestikk rundt lokaliteten, men dette ble det dessverre ikke tid til. Det er naturlig å se for seg at lokaliteten har vært strandbundet. Med en strandlinje ca. 30 meter over dagens nivå har flaten ligget ved munningen av en smal, trang vik, med Breviksstrømmen like i nærheten. Lokaliteten har hatt naturhavn mot nord-nordvest. Id 265801, 265802 og 255803 ligger nært hverandre i samme dalgang og bør nok sees i sammenheng. De er adskilt fra hverandre av terrengformasjoner og negative prøvestikk. En mulig tolkning er at de representerer en mindre fangststasjon i bruk over svært lang tid, men hvor man etter hvert som landet hevet seg, ble nødt til å flytte leirplassen stadig nedover i terrenget.			
Datering			
Strandlinjedatert til seinmesolittikum med utgangspunkt i strandlinje ca. 30 meter over dagens nivå.			

Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS14	5-10 cm, mørk brun sand	1	Avslag	Flint	Mikro.	Ja
	5-10 cm, mørk brun sand	1	Fragment	Flint	Mikro.	
PS18	5-25 cm, mørk brun grusholdig sand	1	Kjerne	Bergkrystall	Bipolar kjerne. Medio. Slått fra tre(?) kanter, knekt.	Ja
	5-25 cm, mørk brun grusholdig sand	4	Avslag	Flint	1 mikro, cortex. 3 medio, 1 brent med cortex. De to andre svakt vannrullet.	Ja
	5-25 cm, mørk brun grusholdig sand	1	Avslag	Kvartsitt	Mikro.	Nei
	5-25 cm, mørk brun grusholdig sand	3	Fragment	Flint	1 medio, 2 mikro. De to mikro kan ha løsnet fra det brente avslaget.	Ja

Figur 26. Id 265801, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt mot NNV.

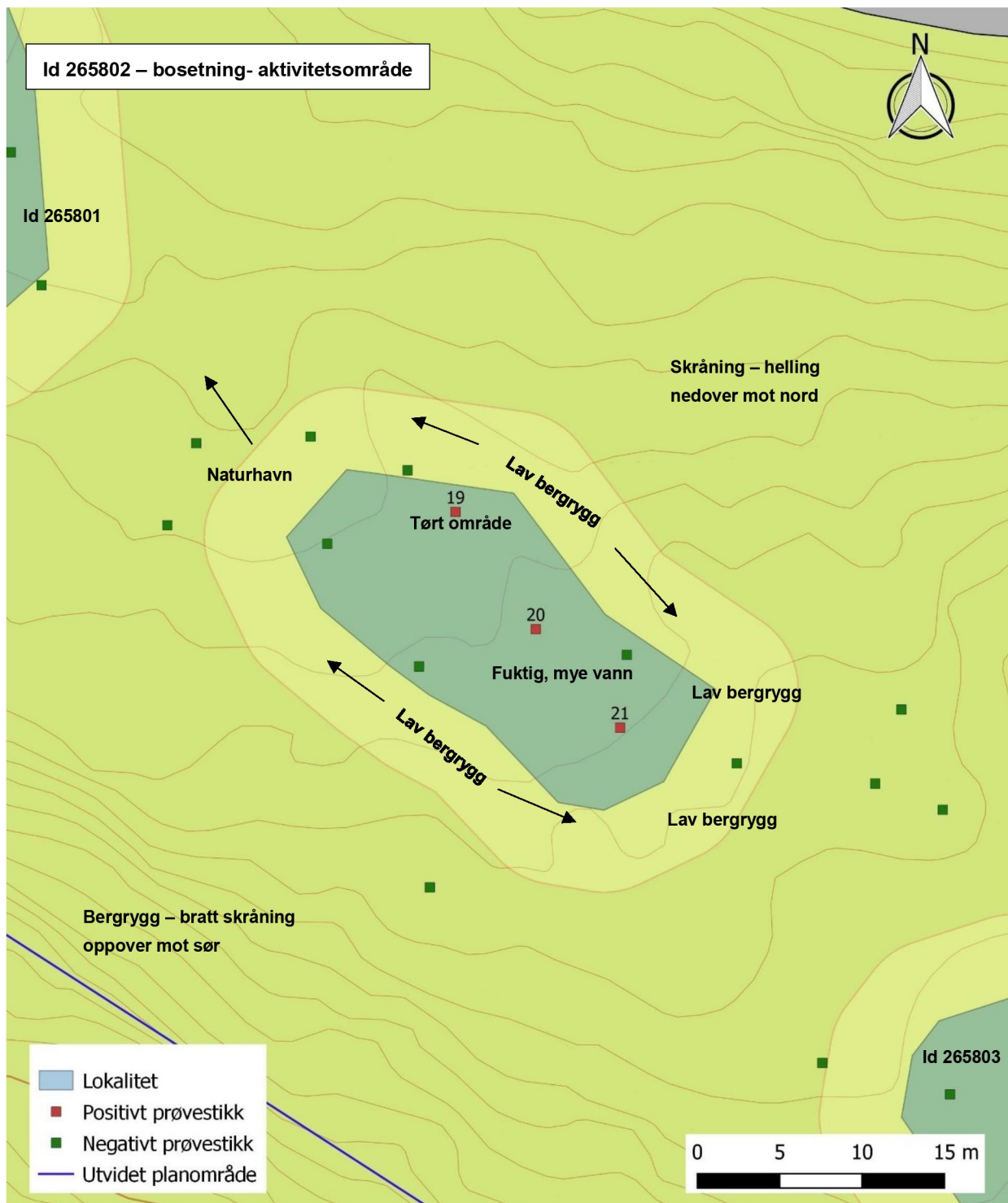

Figur 27. Lokalitetsskisse for id 265801 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokalitetene vises her med sikringssone.

6.1.6 Id 265802 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 265802 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 35-37 m	Areal: ca. 278 m ²	Datering: Mellom-/seinmesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking i utmark. Det ble i alt funnet 3 artefakter fordelt på 3 prøvestikk, PS19, 20 og 21. Torvlaget er om lag 5-8 cm tykt. Under torva består massene av gråbrun grusholdig sand. Det regnet tett i perioden området ble undersøkt og undergrunnen var svært fuktig. Det rant flere små bekker gjennom lokaliteten. Prøvestikkene fylte seg umiddelbart med vann og det var umulig å holde kontroll på eventuelle lagskiller. PS20 lå så godt som i et bekkefar. PS19 ble imidlertid plassert på et litt tørrere parti. Området virker ikke å være dyrket opp, men flaten er ujevn og "rufsete". Trolig skyldes dette i stor grad naturlig erosjon, men man kan ikke utelukke at skogdrift og ferdsel kan ha forstyrret lokaliteten noe. Funnene lå imidlertid like under torva, der de pleier å ligge på uforstyrrede lokaliteter i skog. Massene fra prøvestikkene ble vannsåddet i bekkefar og små pytter rundt om i umiddelbar nærhet til prøvestikkene.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensing			
Lokaliteten ble påvist på en svakt skrånende flate i planteskog. Terrenget heller nedover fra sørøst mot nordvest. Avgrensningen av lokaliteten har hovedsakelig tatt utgangspunkt i landskapsrommet. Lave bergrygger omkranser lokaliteten i alle himmelretninger med unntak av mot vest-nordvest. I dette området ble det gravd flere negative prøvestikk, og lokaliteten er trukket fram til disse. Det er naturlig å se for seg at lokaliteten har vært strandbundet. Med en strandlinje ca. 33 meter over dagens nivå har flaten ligget ved munningen av en smal, trang vik, med Breviksstrømmen like i nærheten. Lokaliteten har hatt naturhavn mot nord-nordvest. Id 265801, 265802 og 255803 ligger nært hverandre i samme dalgang og bør nok sees i sammenheng. De er adskilt fra hverandre av terrengformasjoner og negative prøvestikk. En mulig tolkning er at de representerer en mindre fangststasjon i bruk over svært lang tid, men hvor man etter hvert som landet hevet seg, ble nødt til å flytte leirplassen stadig nedover i terrenget			
Datering			
Strandlinjedatert til mellom-/seinmesolittikum med utgangspunkt i strandlinje ca. 33 meter over dagens nivå.			

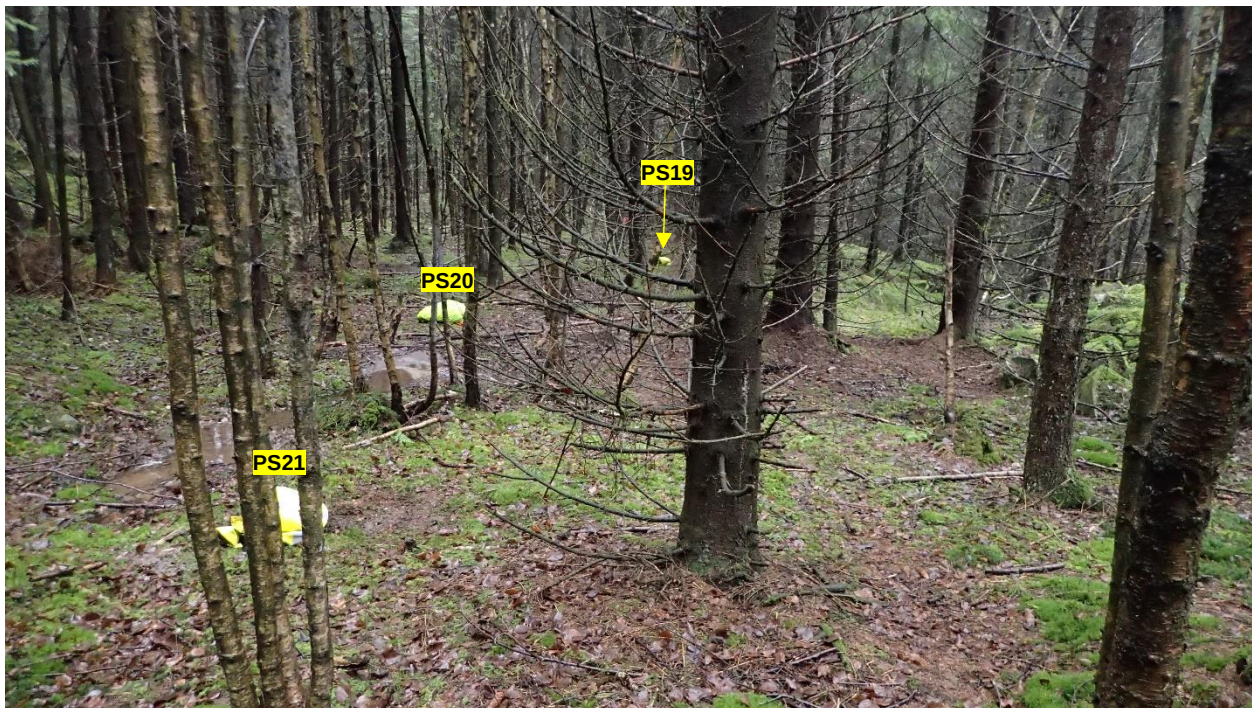
Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS19	5-15 cm, gråbrun grusholdig sand	1	Avslag	Flint	Medio. Plattformavslag.	Ja
PS20	5-10 cm, gråbrun grusholdig sand	1	Avslag	Flint	Makro. Cortex og urenheter. Brent?	Ja
PS21	8-15 cm, gråbrun grusholdig sand	1	Avslag	Flint	Medio. Brent, mange pop-outs. Enten plattformavslag eller flekkelignende avslag.	Ja

Figur 28. Lokalitetsskisse for id 265802 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokalitetene vises her med sikringssone.

Figur 29. Id 265902, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Flaten er ujevn med mange bekkedar og kjørespor/tømmerslep(?). PS19 lå en tanke høyere i terrenget og massene var her betydelig tørrere enn ellers på flaten. Tatt mot SØ.

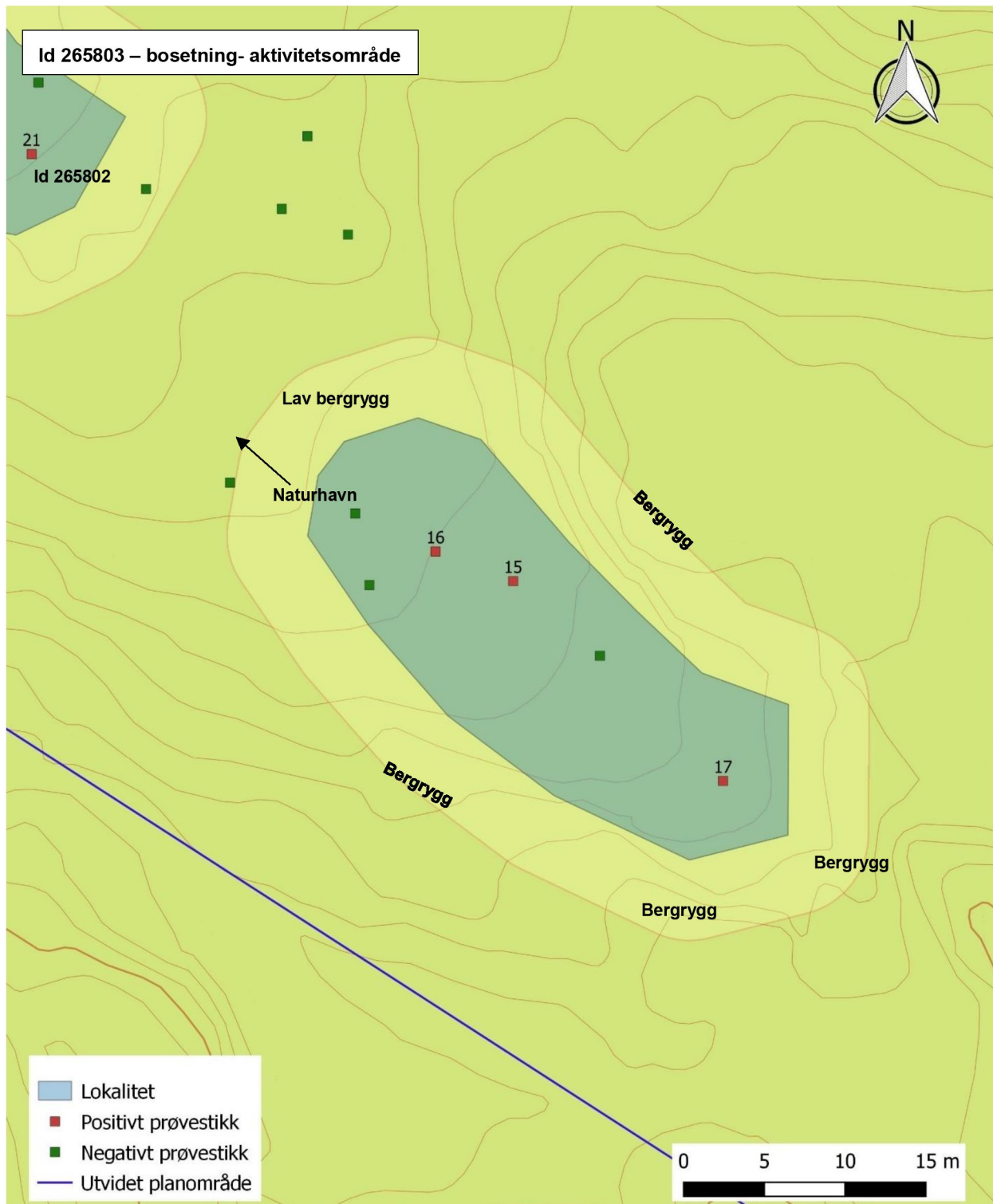

Figur 30. Id 265802. Området var svært fuktig da flaten ble prøvestukket. Både PS20 og 21 ble gravd tett på vanddammer. Såldingen ble gjort rett ved siden av prøvestikkene. Tatt mot NV.

6.1.7 Id 265803 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Id 265803 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder			
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 40-44 m	Areal: ca. 403 m ²	Datering: mellommesolittikum
Funn og funnforhold			
Lokaliteten ble påvist ved prøvestikking i utmark. Det ble i alt funnet 5 artefakter fordelt på 3 prøvestikk, PS15, 16 og 17. Torvlaget er om lag 5 cm tykt. Under torva består massene av mørk brun eller rødbrun grusholdig sand, med noe stein. Det regnet tett i perioden området ble undersøkt og undergrunnen var svært fuktig Området er ikke dyrket opp, og flaten fremstår som uforstyrret. Massene fra prøvestikkene ble i all hovedsak vannsåddet i bekkefar og små pytter rundt om i nærhet til lokalitetsflaten.			
Lokalitetsbeskrivelse og avgrensing			
Lokaliteten ble påvist på en svakt skrånende flate i planteskog. Terrenget heller nedover fra sørøst mot nordvest. Avgrensningen av lokaliteten har tatt utgangspunkt i landskapsrommet. Bergrygger omkranser lokaliteten i alle himmelretninger unntatt mot nordvest. Her ble det gravd noen negative prøvestikk. Ideelt sett burde det ha vært gravd flere prøvestikk på og rundt lokaliteten, men det ble det dessverre ikke tid til. Det er naturlig å se for seg at lokaliteten har vært strandbundet. Med en strandlinje ca. 40 meter over dagens nivå har flaten ligget godt skjermet inne i en liten bukt, ved inngangen til en smal vik, og med Brevikstrømmen like i nærheten. Lokaliteten har hatt naturhavn mot nordvest. Id 265801, 265802 og 255803 ligger nært hverandre i samme dalgang og bør nok sees i sammenheng. De er adskilt fra hverandre av terrengformasjoner og negative prøvestikk. En mulig tolkning er at de representerer en mindre fangststasjon i bruk over svært lang tid, men hvor man etter hvert som landet hevet seg, ble nødt til å flytte leirplassen stadig nedover i terrenget.			
Datering			
Strandlinjedatert til mellommesolittikum med utgangspunkt i strandlinje ca. 40 meter over dagens nivå.			

Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS15	5-10 cm, mørk brun grusholdig sand	1	Flekkelignende avslag	Flint	2 mikroflekkelignende, begge patinert. 1 med negativer av mikroflekker på dorsal, brent? 1 med cortex.	Ja
PS16	5-10 cm, mørk brun grusholdig sand	1	Fragment	Flint	Medio. Mulig midtparti av flekkelignende avslag. Patinert. Frostsprengt, med stor pop-out.	Ja
PS17	5-30 cm, rødbrun grusholdig sand	1	Avslag	Flint	Mikro	Ja
	5-30 cm, rødbrun sandgrus	1	Fragment med retusj	Flint	Medio. Skraperretusj? Cortex.	Ja
	5-30 cm, rødbrun sandgrus	1	Fragment	Flint	Medio.	Ja

Figur 31. Lokalitetsskisse for id 265803 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokalitetene vises her med sikringssone.

Figur 32. Id 265803, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt mot SØ.

Figur 33. Id 265803. Tatt mot NØ.

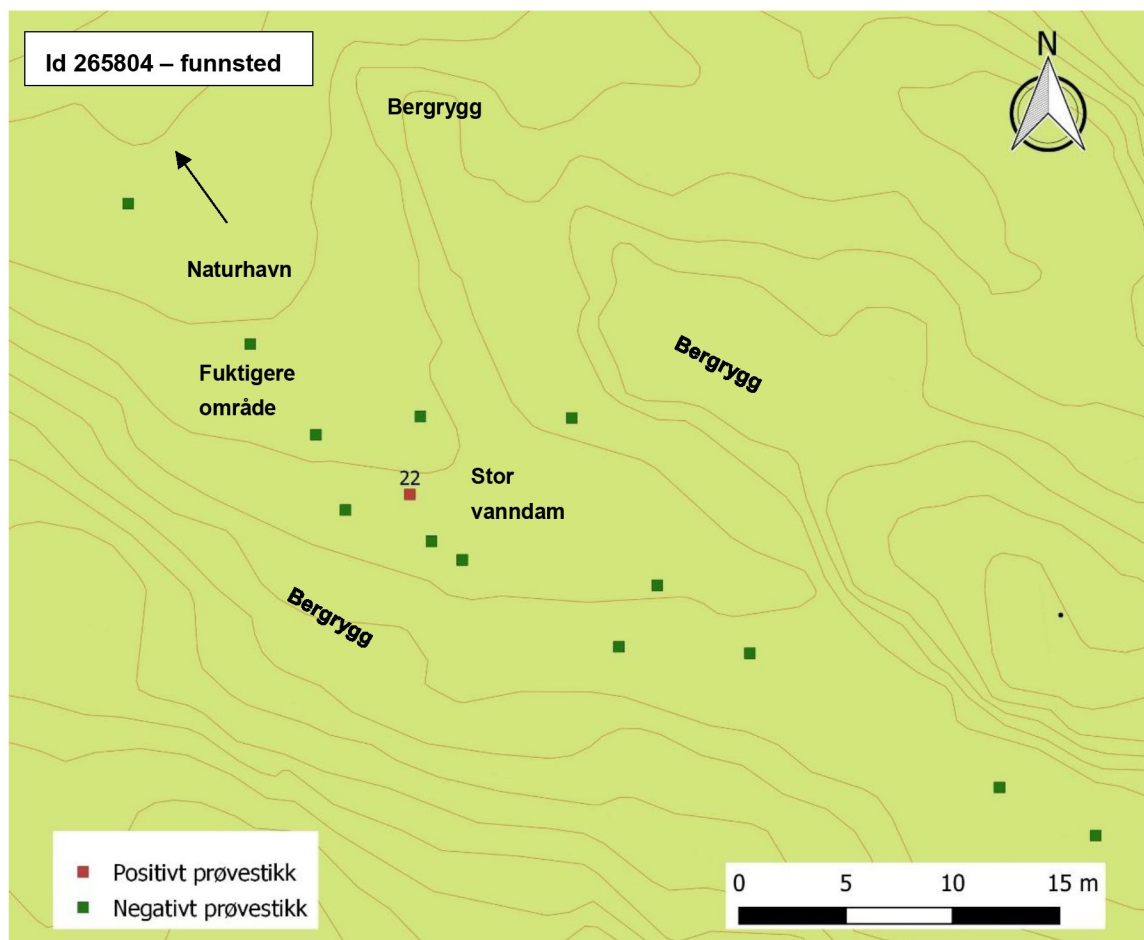
6.2 Andre kulturminner

6.2.1 Id 2658040 – funnsted for flintavslag med retusj

Id 265804 – funnsted for flintfragment						
Gnr/bnr.: 15/9	Hoh.: ca. 29 m	Areal: -	Datering: seinmesolittikum			
Beskrivelse						
Funn av ett flintavslag med retusj i prøvestikk PS22. Torvlaget på flaten var om lag 3-5 cm tykt. Under torva besto massene av mørkbrun grusholdig sand over lysere brun, grusholdig sand. Det ble prøvestukket tett rundt PS22 uten at det ble gjort ytterligere funn. Massene fra prøvestikkene ble vannsåldet. Id 265804 ligger i en smal dalgang, skrånende nedover fra sørøst mot nordvest. Bergrygger i sør-sørvest og nord-nordøst gir flaten god skjerming. Med en vannstand ca. 27 meter over dagens nivå har flaten ligget inne i en liten vik. Selv om flaten er relativt smal har den mange karakteristika typisk for bosetning-aktivitetsområder fra steinalder. Det er derfor naturlig å tolke avslaget som spor etter en leir- eller slakteplass for en liten gruppe, kanskje bare 1-2 mennesker, og kun benyttet i en svært kort periode.						
Datering						
Strandlinjedatert til seinmesolittikum med utgangspunkt i strandlinje ca. 27 meter over dagens nivå.						
Funnliste						
Prøvestikk	Funndybde/ stratigrafi	Ant	Klassifisering	Materiale	Beskrivelse/kommentar	Sikkert slått?
PS22	3-15 cm, mørk brun grusholdig sand	1(2)	Avslag med retusj	Flint	Medio. Halvpart av et avslag med retusj langs en sidekant. Knekt i ytterligere to biter etter at den ble funnet. Svakt vannrullet?	Ja

Figur 34. Id 265804, funnsted for flintavslag med retusj. Tatt mot NV.

Figur 35. Skisse over funnsted id 249380.

7. Konklusjon

Registreringen resulterte i funn av 7 nye automatisk fredete kulturminner innenfor planområdet:

- Id 264051 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 264055 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265798 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265800 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265801 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265802 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder
- Id 265803 – bosetning-aktivitetsområde fra steinalder

Det ble også registrert 1 funnsted for flintavslag med retusj, id 265804. Funnstedet har status ikke fredet.

SKIEN 03.02.2020

Anne Margrethe Scheffler
Rapportansvarlig

8. Vedlegg

8.1 Figurliste

Figur 1. Flyfoto over det utvidete planområdet med alle automatisk fredete kulturminner avmerket (vises her mer sikringssone) Tidligere registrerte kulturminner er merket med hvitt, nyregistrerte med svart og gult. Det ikke fredete funnstedet for flintavslag med retusj er ikke synlig på bildet, men se figur 11.	5
Figur 2. Planområdet strekker seg fra Rugtvedt og nordvestover langs Frierfjorden til Surtebogen, øst i Bamble kommune.	7
Figur 3. Utvidelsene omfatter ett større areal og fire mindre mellom Søtholt-Skjerke, gbnr. 15/9 og Havråker, gbnr. 16/1. I tillegg ønsker man å utvide traseen litt ved Roverød, samt å tilrettelegge for et framtidig renseanlegg for overvann ved Polland.....	8
Figur 4. Terrengbeskrivelser. Det utvidete planområdet omfatter hovedsakelig det som i dag er utmark. Mye av dette arealet har imidlertid tidligere vært dyrket og det ligger mange gamle slåtte- og beiteeiger inne i dagens skog. Terrenget er generelt småkupert, med mange store og små bergrygger og – koller, men med flatere partier rundt bekkedalene.....	9
Figur 5. Flyfoto som viser kulturminner, markert med rune-R, i og i nærheten til planområdet. Det var ikke kjent kulturminner inne i det utvidete planområdet før undersøkelsen fant sted. Mange av markeringene viser til bosetning-aktivitetsområder fra steinalder.	10
Figur 6: Oversikt over de vanligste betegnelse på arkeologiske perioder.	11
Figur 7. Revidert strandlinjekurve for Bamble. Hentet fra: Rolf Sørensen, Helge I. Høeg og Veronika Gälman 2015. Revidert strandlinjeforskyvningskurve for Bamble. Rapport for E18-prosjektet. Kulturhistorisk museum.	12
Figur 8. Fra isdammen i Søtholtbekken, vestre demning. Tatt mot S.	14
Figur 9. Hele den utvidete traseen ble overflateregistrert. Prøvestikking ble kun prioritert i området rundt Søtholtbekken, markert med stiplet sirkel.	15
Figur 10. Illustrerende bilde på vær- og graveforhold i siste del av undersøkelsen. Thomas Lund prøvestikker like nedenfor id 265804, funnsted for flintavslag med retusj. Veien til nærmeste såldedam var i det minste relativt kort... Tatt mot NV.....	15
Figur 11. Kart over undersøkte områder med alle prøvestikk og lokaliteter avmerket. Lokalitetene vises her uten sikringssoner. Alle id-numrene i svart viser til bosetning-aktivitetsområder fra steinalder, med unntak av id 265804 som er et funnsted for flintavslag med retusj. Id-numre i hvitt viser til automatisk fredete bosetning-aktivitetsområder fra steinalder og ikke fredete funnsteder, alle registrert i 2018.	16
Figur 12. Flyfoto over det utvidete planområdet med alle automatisk fredete kulturminner avmerket (vises her mer sikringssone) Tidligere registrerte kulturminner er merket med hvitt, nyregistrerte med svart og gult. Det ikke fredete funnstedet for flintavslag med retusj er ikke synlig på bildet, se figur 11.....	17
Figur 13. Id 264051, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder, sett fra PS2. Lokaliteten er stor og terrenget er ganske flatt med mye trær. Det var derfor svært vanskelig å ta gode og beskrivende oversiktsbilder hvor hele lokaliteten ble med. Panorama, tatt mot ØSØ.	19
Figur 14. Id 264051, sett fra nord. Tatt mot S.	20
Figur 15. Id 264051, sett fra vest. Tatt mot NØ.	20
Figur 16. Lokalitetsskisse for id 264051 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaliteten vises her med sikringssone.	21
Figur 17. Lokalitetsskisse for id 264055 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaliteten vises her med sikringssone.	23
Figur 18. Id 264055, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt mot ØSØ.	24
Figur 19. Id 264055. Tatt mot N.....	24

Figur 20. Id 265798, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt fra planteskogen mot den åpne velteplassen og NV.	26
Figur 21. Id 265798, sett fra velteplassen, mot VSV.....	27
Figur 22. Det er dumpet mye masser og skrot i skråningen mellom velteplassen og isdammen. Tatt mot ØNØ.	27
Figur 23. Lokaltetsskisse for id 265798– bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokalteten vises her med sikringssone.	28
Figur 24. Id 265800 ble påvist i en skråning, først ved funn av 3 flintartefakter i 2 prøvestikk, PS12 og 13. Litt senere i undersøkelsen gikk vi tilbake og gravde noen flere prøvestikk rundt de positive. Det ble da gjort funn av ytterligere en flintartefakt, i PS23, også det prøvestikket gravd i skråningen. Det ble ikke gjort funn på flatene rundt. Dessverre glemte vi å ta bilder av lokaliteten etter at snøen regnet vekk. Tatt mot NV.	30
Figur 25. Lokaltetsskisse for id 265800– bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaltetene vises her med sikringssone.	31
Figur 26. Id 265801, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt mot NNV.....	33
Figur 27. Lokaltetsskisse for id 265801 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaltetene vises her med sikringssone.	34
Figur 28. Lokaltetsskisse for id 265802 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaltetene vises her med sikringssone.	36
Figur 29. Id 265902, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Flaten er ujevn med mange bekkefar og kjørespor/tømmerslep(?). PS19 lå en tanke høyere i terrenget og massene var her betydelig tørrere enn ellers på flaten. Tatt mot SØ.	37
Figur 30. Id 265802. Området var svært fuktig da flaten ble prøvestukket. Både PS20 og 21 ble gravd tett på vanddammer. Såldingen ble gjort rett ved siden av prøvestikkene. Tatt mot NV.	37
Figur 31. Lokaltetsskisse for id 265803 – bosetning- aktivitetsområde fra steinalder. Lokaltetene vises her med sikringssone.	39
Figur 32. Id 265803, bosetning-aktivitetsområde fra steinalder. Tatt mot SØ.	40
Figur 33. Id 265803. Tatt mot NØ.....	40
Figur 34. Id 265804, funnsted for flintavslag med retusj. Tatt mot NV.	41
Figur 35. Skisse over funnsted id 249380.	42

Telemark fylkeskommune

www.telemark.no

Postadresse:

Postboks 2844

3702 Skien

Besøksadresse:

Fylkesbakken 6

3715 Skien

Sentralbord:

35 91 70 00